

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 298/2015-168

Ústavný súd Slovenskej republiky na verejnom zasadnutí 15. decembra 2016 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Ladislava Orosza (sudca spravodajca) o sťažnosti JUDr. Marianny Reiffovej, [REDACTED], zastúpenej advokátkou JUDr. Annou Durdíkovou, Cintorínska 2/745, Šamorín (pôvodne zastúpenej JUDr. Jánom Drgoncom, DrSc., Peterská 22, Bratislava), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prístup k voleným a iným verejným funkciám za rovnakých podmienok podľa čl. 30 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a práva na vstup do verejných služieb svojej krajiny za rovnakých podmienok podľa čl. 25 písm. c) Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach rozhodnutím (resp. alternatívne úkonom) prezidenta Slovenskej republiky č. 1211-2014-BA z 9. júna 2014 o jej odvolaní z funkcie sudkyne v spojení s uznesením Súdnej rady Slovenskej republiky č. 9 zo 16. októbra 2012, a o sťažnosti JUDr. Heleny Kožíkovej, [REDACTED], zastúpenej Advokátskou kanceláriou Mandzák a spol., s. r. o., Zámocká 5, Bratislava, v mene ktorej koná advokát JUDr. Michal Mandzák, ktorou taktiež namieta porušenie svojho základného práva na prístup k voleným a iným verejným funkciám za rovnakých podmienok podľa čl. 30 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a práva na vstup do verejných služieb svojej krajiny za rovnakých podmienok podľa čl. 25 písm. c) Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach rozhodnutím (resp. alternatívne úkonom) prezidenta

Slovenskej republiky zo 17. júna 2015 v spojení s uznesením Súdnej rady Slovenskej republiky č. 444 z 30. marca 2015, takto

r o z h o d o l :

Základné právo na prístup k voleným a iným verejným funkciám za rovnakých podmienok podľa čl. 30 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a právo na vstup do verejných služieb svojej krajiny za rovnakých podmienok podľa čl. 25 písm. c) Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach JUDr. Marianny Reiffovej rozhodnutím prezidenta Slovenskej republiky č. 1211-2014-BA z 9. júna 2014 o jej odvolaní z funkcie sudkyne v spojení s uznesením Súdnej rady Slovenskej republiky č. 9 zo 16. októbra 2012 a JUDr. Heleny Kožíkovej rozhodnutím prezidenta Slovenskej republiky zo 17. júna 2015 v spojení s uznesením Súdnej rady Slovenskej republiky č. 444 z 30. marca 2015 porušené neboli.

O d ô v o d n e n i e :

I.

I.1 Sťažnosť JUDr. Marianny Reiffovej

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 19. augusta 2014 doručená sťažnosť Marianny Reiffovej, [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „sťažovateľka v prvom rade“), zastúpenej advokátkou JUDr. Annou Durdíkovou, Cintorínska 2/745, Šamorín [pôvodne zastúpenej advokátom JUDr. Jánom Drgoncom, DrSc., Peterská 22, Bratislava (ďalej aj „pôvodný právny zástupca“), neskôr advokátom JUDr. Markom Polakovičom, Vysoká 19, Bratislava, a následne advokátkou JUDr. Janou Drgoncovou, Peterská 22, Bratislava], ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prístup k voleným a iným verejným funkciám za rovnakých podmienok podľa čl. 30 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej aj „ústava“) a práva na vstup do verejných služieb svojej krajiny za rovnakých podmienok podľa čl. 25 písm. c) Medzinárodného paktu

o občianskych a politických právach (ďalej len „medzinárodný pakt“) rozhodnutím prezidenta Slovenskej republiky (ďalej aj „prezident“) č. 1211-2014-BA z 9. júna 2014 o odvolaní z funkcie sudkyne (ďalej aj „napadnuté rozhodnutie o odvolaní sťažovateľky v prvom rade“) v spojení s uznesením Súdnej rady Slovenskej republiky (ďalej aj „Súdna rada“) č. 9 zo 16. októbra 2012 (ďalej aj „napadnuté uznesenie Súdnej rady č. 9“), resp. alternatívne úkonom prezidenta č. 1211-2014-BA z 9. júna 2014 o odvolaní z funkcie sudkyne v spojení s uznesením Súdnej rady č. 9 zo 16. októbra 2012.

Zo sťažnosti a z príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovateľka v prvom rade, ktorá vykonávala funkciu sudkyne Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“), prevzala 19. júna 2014 *«nepomenované písomné vyhotovenie úkonu prezidenta... zo dňa 9. júna 2014... , ktorým prezident Slovenskej republiky Ivan Gašparovič oznámil sťažovateľke, že ju odvoláva z funkcie sudcu. Prezident SR vo svojom úkone odkazuje na uznesenie č. 9 zo 16. októbra 2012, ktoré mu doručila Súdna rada Slovenskej republiky v bližšie nešpecifikovaný deň a rok. Prezident SR vo svojom úkone uviedol, že v uznesení č. 9 zo 16. októbra 2012 mu súdna rada „navrhuje Vaše odvolanie z funkcie sudcu“. Uznesením č. 9 zo 16. októbra 2012 Súdna rada Slovenskej republiky predložila prezidentovi SR „návrh podľa čl. 141a ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a § 18 ods. 3 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich v znení neskorších predpisov týkajúci sa 15 v návrhu menovaných sudcov. Návrh Súdnej rady Slovenskej republiky je zmätočný, lebo sa v ňom výslovne neuvádza, či vôbec niektorého z menovaných sudcov súdna rada navrhuje odvolať podľa čl. 147 ods. 2 písm. b) Ústavy Slovenskej republiky a ak áno, tak ktorých z nich. Súdna rada Slovenskej republiky si pred svojím zasadnutím konaným 16. októbra 2012 vyžiadala stanovisko sudcovskej rady na najvyššom súde. Sudcovská rada vo svojom stanovisku uviedla:*

„Sudcovská rada si je vedomá zákonnej povinnosti súdnej rady vyplývajúcej z ustanovenia §18 ods. 3 zákona o sudcoch. V prípade sudcov NS SR - JUDr. Závadskej, JUDr. Reiffovej a JUDr. Ing. Ivana Jakubíka však neodporúča ich odvolanie z funkcie sudcu.“

Sama Súdna rada SR v zápisnici zo zasadnutia konaného 16. októbra 2012 k možnosti odvolania sťažovateľky z funkcie sudcu uviedla:

„(...) Vzhľadom na nemožnosť doplnenia sociálnych senátov najvyššieho súdu z krajských súdov, kde sa špecializácia na danú oblasť neprehlbuje, v súčasnosti len 4 sudcovia najvyššieho súdu sú zárukou zachovania inštitucionálnej pamäte súdu v danej oblasti rozhodovania, pričom najdlhšou praxou disponujú práve JUDr. Závadská a JUDr. Reiffová. Skúsenosti a znalosti JUDr. Závadskej a JUDr. Reiffovej sú pre zabezpečenie plynulého a odborného výkonu súdnej činnosti v sociálnej agende naďalej potrebné a nevyhnutné a ich odchod by vážne ohrozil funkčnosť súdnej ochrany v tejto citlivej oblasti súdneho rozhodovania.“

Úkon, ktorým prezident SR sťažovateľke oznámil, že ju odvoláva z funkcie sudcu, neobsahuje odôvodnenie sťažovateľkinho odvolania z funkcie. Z troch ustanovení Ústavy SR, ktoré prezident SR uviedol vo svojom úkone (čl. 102 ods. 1 písm. t/, čl. 145 ods. 1 a čl. 147 ods. 2 písm. b/) možno vyvodiť, že príčinou je vek sťažovateľky. Sťažovateľka nebola najstaršou, ani najmladšou sudkyňou, o ktorých Súdna rada SR urobila svoj bližšie nešpecifikovaný návrh.»

Sťažovateľka v prvom rade vo vzťahu k uplatňovaniu právomoci prezidenta podľa čl. 147 ods. 2 písm. b) ústavy, podľa ktorého prezident na návrh Súdnej rady môže sudcu odvolať, ak dosiahol vek 65 rokov, poukazuje na interpretačný problém, ktorý vzniká v súvislosti s otázkou, či sa má považovať za odvolanie z funkcie sudcu podľa označeného ustanovenia ústavy iba taký prejav jeho vôle, ktorý *„je výslovne označený ako rozhodnutie, alebo či takým rozhodnutím je akýkoľvek prejav vôle prezidenta, z ktorého možno bez rozumných pochybností vyvodiť jeho obsah a účel – zámer odvolať sudcu z funkcie“*.

V súvislosti s uvedenými alternatívami odpovede na nastolenú otázku sťažovateľka v prvom rade predkladá ústavnému súdu alternatívny návrh rozhodnutia o sťažnosti a od ústavného súdu požaduje, aby *„Za predpokladu, že prezident SR odoslal sťažovateľke rozhodnutie o odvolaní z funkcie sudcu... zrušil toto rozhodnutie prezidenta SR. Ak úkon prezidenta SR v okolnostiach prípadu nie je rozhodnutím o odvolaní z funkcie sudcu, potom sťažovateľka žiada ústavný súd, aby svojím výrokom potvrdil, že úkon prezidenta SR nie je rozhodnutím o odvolaní z funkcie sudcu, a preto tento úkon nie je spôsobilý vyvolať ústavný účinok rozhodnutia prezidenta SR o odvolaní z funkcie sudcu.“*

K namietanému porušeniu základného práva na prístup k volenej a inej verejnej funkcii podľa čl. 30 ods. 4 ústavy a práva podľa čl. 25 písm. c) medzinárodného paktu sťažovateľka v prvom rade predovšetkým uvádza, že:

„Základným právom na prístup k verejnej funkcii sa neposkytuje ústavná ochrana iba vo fáze uchádzania sa o funkciu. Zaručuje sa ním aj právo pôsobiť vo funkcii získanej v súlade s platným právnym poriadkom, ako aj právo na odchod z verejnej funkcie výlučne v súlade s podmienkami určenými právnym poriadkom a pri dodržaní postupu ustanoveného právnym poriadkom.

V okolnostiach prípadu v súlade s Článkom 30 ods. 4 Ústavy SR sťažovateľka mala právo zotrvať v dosiahnutej funkcii sudcu bez časového obmedzenia (čl. 145 ods. 1 Ústavy SR) s ústavnými obmedzeniami, ku ktorým okrem iného patrí ustanovenie, podľa ktorého po dovŕšení veku 65 rokov ju prezident SR môže odvolať (čl. 147 ods. 2 písm. b/).

Ústava SR neustanovuje, že každý sudca, ktorý dovŕšil predpísaný vek, musí opustiť funkciu sudcu. Ústava SR tiež neurčuje prezidentovi SR povinnosť odvolať z funkcie každého sudcu, ktorý dovŕšil ústavne relevantný vek 65 rokov. Ústava SR zriaďuje nestranné a nezávislé súdy ako orgány výkonu súdnictva (čl. 145 ods. 1). K ústavným garanciam nezávislosti súdnictva patrí aj ochrana sudcov pred svojvôľou pri skončení funkcie sudcu. Odvolanie sudcu z funkcie sa spája nielen s podmienkou veku sudcu, ale aj z postupom, aký musí predchádzať odvolaniu. Ak sudca nie je odvolaný z funkcie Ústavou SR a zákonom určeným postupom, nemožno jeho odvolanie z funkcie hodnotiť ako súladné s Ústavou SR. V prípade protiústavného odvolania sudcu z funkcie v príčinnej súvislosti s protiústavným odvolaním dôjde aj porušeniu ochrany, aká sa pre prístup a pôsobenie vo verejnej funkcii sudcu zaručuje každému v medziach článku 30 ods. 4 Ústavy SR.“

Sťažovateľka v prvom rade poukazuje na právne názory ústavného súdu vyslovené v konaniach o výklade ústavy alebo ústavných zákonov podľa čl. 128 ústavy (uznesenia I. ÚS 39/93, PL. ÚS 14/06 a PL. ÚS 4/2012 týkajúce sa kreačnej právomoci prezidenta) a tvrdí, že tieto sa «Týkajú sa všetkých návrhov na uplatnenie menovacej právomoci prezidenta SR, ktoré v súlade s Ústavou SR predloží príslušný štátny orgán.

Súdna rada Slovenskej republiky je jedným z takých orgánov. Podľa čl. 141a ods. 4 písm. a) Ústavy SR do pôsobnosti Súdnej rady Slovenskej republiky patrí predkladať prezidentovi Slovenskej republiky návrhy kandidátov na vymenovanie sudcov a návrhy na odvolanie sudcov.

Ustanovením prvej vety § 18 ods. 3 zák. č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 185/2002 Z. z. sa v nadväznosti na pôsobnosť Súdnej rady SR uvádza: „Ak sú dôvody na odvolanie z funkcie sudcu podľa odseku 1 alebo 2, súdna rada musí predložiť prezidentovi návrh na odvolanie sudcu.“

Aj interpretácia a aplikácia § 18 ods. 3 zákona o sudcoch a prísediacich podlieha interpretačnému príkazu článku 152 ods. 4 Ústavy SR. Prvú vetu § 18 ods. 3 v spojení s článkom 152 ods. 4 ústavy nemožno interpretovať a aplikovať ako príkaz zakladajúci Súdnej rade SR povinnosť navrhnúť každého sudcu, ktorý dosiahol vek 65 rokov, na odvolanie z funkcie sudcu. Taká interpretácia by bola porušením článku 152 ods. 4 ústavy, lebo by odporovala úprave pôsobnosti Súdnej rady SR podľa čl. 141a ods. 4 písm. a) Ústavy SR.».

Sťažovateľka v prvom rade akcentuje, že „Ústava SR ustanovuje obligatórne (čl. 147 ods. 1) aj fakultatívne dôvody pre odvolanie sudcu z funkcie (čl. 47 ods. 2). V okolnostiach prípadu je právne relevantný jeden z dvoch fakultatívnych dôvodov, a to odvolanie sudcu z dôvodu dovŕšenia veku 65 rokov [čl. 147 ods. 2 písm. b)].

Dovŕšenie ústavne významného veku nie je spôsobilé samo osebe vyvolať právny účinok spočívajúci v odvolaní z funkcie sudcu. Ak by Ústava SR takýto právny účinok ustanovila, išlo by o negatívnu diskrimináciu spojení s vekom. Fakultatívnosťou úpravy sa vylučuje veková diskriminácia, ktorá je ústavne významným prvkom preč vyvolanie úvahy, či každý individuálny sudca je naďalej spôsobilý osobne sa podieľať na výkone súdnej moci, alebo či má túto spôsobilosť v dôsledku veku vážne narušenú, či dokonca ju celkom stratil. Posúdenie individuálnej spôsobilosti sudcu... je v prvom slede zverené Súdnej rade SR, ktorá má právo úvahy, či sudca je spôsobilý naďalej vykonávať súdnu moc, alebo či túto spôsobilosť stratil a treba ho odvolať. Súdna rada teda nemá ústavnú povinnosť navrhnúť odvolanie každého sudcu z funkcie iba preto, lebo dovŕšil ústavne relevantný vek. Súdna rada má povinnosť oznámiť prezidentovi SR o každom sudcovi, že dovŕšil vek 65 rokov na

odvolanie. Za návrh na odvolanie... možno označiť iba ústavne relevantný návrh, teda taký návrh, v ktorom Súdna rada SR výslovne uvedie, že konkrétneho sudcu navrhuje na odvolanie z funkcie sudcu.“.

Sťažovateľka JUDr. Marianna Reiffová ďalej tvrdí, že prezident je pri uplatnení svojej právomoci podľa čl. 102 ods. 1 písm. t) ústavy v spojení s čl. 147 ods. 2 písm. b) ústavy viazaný návrhom Súdnej rady, pričom za takýto návrh „*nemožno označiť akýkoľvek text, ktorý prezident SR dostane od Súdnej rady SR. Za návrh súdnej rady na odvolanie sudcu z funkcie možno... pokladať iba ten návrh, v ktorom Súdna rada SR výslovne uvedie, že navrhuje konkrétneho sudcu na odvolanie z funkcie. Ak Súdna rada SR oznámi prezidentovi SR, že sudca dovŕšil vek 65 rokov, ale nenavrhne jeho odvolanie, prezident SR nemôže sudcu odvolať z funkcie, lebo sa nesplnila ústavná podmienka pre vznik rozhodovacej právomoci prezidenta SR - prezident nedostal ústavne relevantný návrh na odvolanie sudcu.*

Ak súdna rada navrhne prezidentovi SR odvolanie sudcu z funkcie, prezident SR nemá ústavnú povinnosť návrhu vyhovieť. Prezident SR má právo vlastného uváženia, či návrhu vyhovie, alebo návrh odmietne. V tomto rozsahu ide o rozhodovaciu právomoc prezidenta SR v rovnakom rozsahu a s rovnakým obsahom, ako ostatné menovacie právomoci prezidenta SR zaručujúce mu právo úvahy.“.

Podľa názoru sťažovateľky v prvom rade uznesenie Súdnej rady č. 9 zo 16. októbra 2012 nie je jednoznačné, pričom ani ústavne konformným výkladom nemožno „*určiť jeho obsah, zistiť ktorých sudcov súdna rada navrhuje na odvolanie, ak ich navrhuje na odvolanie*“. Sťažovateľka v tejto súvislosti zastáva názor, že Súdna rada «*nepredložila prezidentovi SR ústavne konformný návrh. Implikovanou ústavnou povinnosťou prezidenta SR bolo požiadať Súdnu radu SR o vysvetlenie, aký obsah má uznesenie Súdnej rady č. 9 zo 16. októbra 2012. Túto povinnosť prezident SR zanedbal. Z úkonu Súdnej rady SR, ktorý sa dal objektívne a nestranne vysvetliť ako návrh na odvolanie sudcov, aj ako návrh na ponechanie sudcov vo funkcii, si prezident SR svojvoľne vyvodil právomoc rozhodnúť o odvolaní sudcov... V tejto časti uplatnenia právomoci priznanej podľa čl. 102 ods. 1 písm. t) svojvôľa prezidenta SR Ivana Gašparoviča spočívala v tom, že bez ústavne*

relevantného návrhu Súdnej rady SR o ňom rozhodol, ako keby návrh bol ústavne relevantný.

Právne irelevantné je, že následne postupoval v medziach svojho ústavného uváženia a z ústavne irelevantného „návrhu“ si vybral sudcov, ktorých odvolá a iných sudcov, ktorých ponechal vo funkcii. Na záver uplatňovania právomoci podľa čl. 102 ods. 1 písm. t) Ústavy SR sa prezident SR znovu dopustil svojvôle, lebo v rozpore s výkladom jeho menovacej právomoci, ktorý podal Ústavný súd SR vo veci PL. ÚS 4/2012 prezident SR neuviedol dôvody, ktoré ho vedú k odvolaniu sťažovateľky z funkcie sudcu (hoci podľa Ústavného súdu SR tieto nesmú byť svojvoľné).».

Sťažovateľka v prvom rade v odôvodnení svojej sťažnosti namieta aj porušenie čl. 1 ods. 1 ústavy, pričom v tejto súvislosti najmä uvádza: *„Rozhodovacia činnosť ústavného súdu SR vychádza z koncepcie, že orgán verejnej moci, ktorý poruší niektorú ústavnú normu rozdielnu od ustanovenia o právnom štáte určeného čl. 1 ods. 1 Ústavy SR, sa nespráva ako orgán právneho štátu, a že ústavný súd rozhodne súbežne s rozhodnutím o porušení iného ustanovenia ústavy aj o porušení čl. 1 ods. 1 Ústavy SR, ak navrhovateľ požiadá o rozhodnutie ohľadne čl. 1 ods. 1 Ústavy SR (napr. PL. ÚS 15/98. Zbierka náleзов a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky 1999, s. 58). S prihliadnutím na túto koncepciu ochrany ústavnosti sťažovateľka navrhuje, aby Ústavný súd SR vyslovil, že prezident SR nekonal tak, ako je v sfére základných práv a slobôd povinný konať orgán štátu v materiálnom právnom štáte, a že predtým sa rovnakého porušenia Ústavy SR dopustila aj Súdna rada SR.“*

Podľa sťažovateľky v prvom rade sa Súdna rada a prezident zároveň dopustili aj porušenia čl. 2 ods. 2 ústavy, keďže Súdna rada „neuplatnila svoju ústavou zverenú pôsobnosť ústavne relevantným a ústavne konformným postupom“, pričom „... Následne ani prezident Slovenskej republiky nekonal v súlade s ustanovením čl. 2 ods. 2 ústavy, lebo postupom odporujúcim čl. 2 ods. 2 ústavy porušil základné právo sťažovateľky podľa čl. 30 ods. 4 v spojení s čl. Paktu OSN o občianskych a politických právach.“

Sťažovateľka v prvom rade sa domáha tiež priznania primeraného finančného zadosťučinenia, čo odôvodňuje tým, že jej „vznikla ujma spočívajúca v dlhodobom pocite zúfalstva a beznádeje, že privilegia života v materiálnom právnom štáte sú pre ňu nedostupné“.

Na základe uvedeného sťažovateľka v prvom rade navrhuje, aby po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľky priznané článkom 30 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a jej ľudské právo podľa čl. 25 písm. c) Paktu o občianskych a politických právach rozhodnutím prezidenta Slovenskej republiky z 9. júna 2014 číslo 1211-2014-BA o odvolaní z funkcie sudcu v spojení s uznesením Súdnej rady Slovenskej republiky č. 9 zo 16. októbra 2012 porušené bolo.“

Z dôvodov uvedených v odôvodnení sťažnosti sťažovateľka v prvom rade predkladá bod 2 navrhnutého rozhodnutia (petitu) v dvoch alternatívach. V prvej alternatíve žiada, aby ústavný súd vyslovil, že „2. Rozhodnutie prezidenta Slovenskej republiky z 9. júna 2014 číslo 1211-2014-BA sa zrušuje.“

V druhej alternatíve sťažovateľka v prvom rade žiada, aby ústavný súd vyslovil, že:

„2. Úkon prezidenta Slovenskej republiky z 9. júna 2014 číslo 1211-2014-BA nespĺňa požiadavku právnej istoty, aká sa musí spojiť s rozhodnutím prezidenta Slovenskej republiky podľa čl. 147 ods. 2 písm. b) Ústavy Slovenskej republiky v spojení s článkom 102 ods. 1 písm. t) ústavy, a preto nie je spôsobilý vyvolať právny účinok podľa čl. 147 ods. 2 písm. b) Ústavy Slovenskej republiky.“

Sťažovateľka v prvom rade ďalej navrhuje, aby body 3 a 4 ňou navrhnutého rozhodnutia zneli takto:

„3. Ústavný súd Slovenskej republiky podľa článku 127 odsek 3 Ústavy Slovenskej republiky priznáva sťažovateľke za porušenie jej základného práva priznaného článkom 30 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s ľudským právom podľa článku 25 písm. c) Paktu o občianskych a politických právach primerané finančné zadosťučinenie 3.000,- euro. Prezident Slovenskej republiky je povinný vyplatiť toto zadosťučinenie do dvoch mesiacov odo dňa vyhlásenia nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky v sídle Ústavného súdu Slovenskej republiky na účet sťažovateľky.“

4. *Sťažovateľke priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 340 euro a 88 centov, ktorú je prezident Slovenskej republiky povinný vyplatiť advokátovi JUDr. Jánovi Drgoncovi, DrSc., do dvoch mesiacov od vyhlásenia tohto nálezu v sídle Ústavného súdu Slovenskej republiky na účet advokáta.*“

I.2 Sťažnosť JUDr. Heleny Kožíkovej

Dňa 28. júla 2015 bola ústavnému súdu doručená sťažnosť JUDr. Heleny Kožíkovej, [REDACTED] (ďalej aj „sťažovateľka v druhom rade“, spolu ďalej len „sťažovateľky“), zastúpenej Advokátskou kanceláriou Mandzák a spol., s. r. o., Zámocká 5, Bratislava, v mene ktorej koná advokát JUDr. Michal Mandzák, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prístup k voleným a iným verejným funkciám za rovnakých podmienok podľa čl. 30 ods. 4 ústavy a práva na vstup do verejných služieb svojej krajiny za rovnakých podmienok podľa čl. 25 písm. c) medzinárodného paktu rozhodnutím (resp. alternatívne úkonom) prezidenta zo 17. júna 2015 (ďalej aj „napadnuté rozhodnutie o odvolaní sťažovateľky v druhom rade“, spolu ďalej len „napadnuté rozhodnutia o odvolaní sťažovateľiek“) v spojení s uznesením Súdnej rady č. 444 z 30. marca 2015 (ďalej aj „napadnuté uznesenie Súdnej rady č. 444“; spolu ďalej aj „napadnuté uznesenia Súdnej rady“).

Sťažovateľka v druhom rade pri popise skutkového stavu v sťažnosti najmä uvádza:

«Prezident Slovenskej republiky v zmysle čl. 102 ods. 1 písm. t), čl. 145 ods. 1 a čl. 147 ods. 2 písm. b) Ústavy Slovenskej republiky a podľa § 18 ods. 2 písm. b) zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a príslušných a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov odvolal z funkcie sudkyne JUDr. Helenu Kožíkovú, sudkyňu Okresného súdu Bratislava I. s účinnosťou ku dňu 17. 06. 2015.

Podľa ustanovenia § 18 ods. 4 cit. zákona jej týmto dňom mala zaniknúť funkcia sudkyne.

Prezident Slovenskej republiky mal rozhodnúť na základe Rozhodnutia Súdnej rady č. 444 zo dňa 30. 03. 2015, ktorým: „Súdna Rada Slovenskej republiky predkladá prezidentovi Slovenskej republiky, v zmysle čl. 141a ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky

a § 18 ods. 3 Zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov zoznam sudcov:...“, pričom na tomto zozname sa nachádzala i sťažovateľka ako sudkyňa Okresného súdu Bratislava I.

Sťažovateľka sa o odvolaní z funkcie sudcu dozvedela až od predsedníčky Okresného súdu Bratislava I ako i z oznámenie o odvolaní z funkcie zverejnenom na internetovej stránke Ministerstva spravodlivosti SR www.justice.gov.sk.

Je nám známe, že Prezident uplatňoval pri doručovaní napadnutého rozhodnutia náhradné doručenie, a preto rozhodnutia Prezidenta o odvolaní z funkcie nemôžem priložiť k tejto ústavnej sťažnosti.»

V rámci právnej argumentácie sťažovateľka v druhom rade poukazuje na čl. 147 ústavy, ktorého odsek 2 (na rozdiel od odseku 1) nie je podľa jej názoru „konštruovaný ako ústavný imperatív prikazujúci Prezidentovi odvolať z funkcie sudcu, ktorý dosiahol vek 65 rokov. Z Ústavy SR nemožno vyvodit' žiadnu takúto povinnosť Prezidenta. Na tom nič nemení ani ustanovenie § 18 ods. 3 Zákona č. 385/2000 Z. z., ktoré je potrebné interpretovať len s ohľadom na Ústavu SR v zmysle článku 152 ods. 4 Ústavy SR. Inými slovami povedané, ústavne akceptovateľným výkladom ustanovenia § 18 ods. 3 Zákona č. 385/2000 Z. z. je len taký výklad, že ani Súdna rada nemala ústavnú povinnosť predložiť sudcov, ktorí dosiahli vek 65 rokov na ich odvolanie Prezidentovi.“

V nadväznosti na citovaný právny názor sťažovateľka v druhom rade, poukazujúc na zápisnicu z rokovania Súdnej rady, uvádza, že aj medzi členmi Súdnej rady existujú (existovali) rôznorodé názory vo vzťahu k povinnosti Súdnej rady predložiť prezidentovi „sudcov, ktorí dovърšili vek 65 rokov na odvolanie“, pričom z tejto skutočnosti odvodzuje, že napadnuté uznesenie nepredstavuje „spôsobilý návrh na odvolanie sudcu podľa článku 141a ods. 5 písm. c) v spojení s článkom 147 ods. 2 písm. b) Ústavy SR“. Z textu napadnutého uznesenia Súdnej rady podľa sťažovateľky v druhom rade „jednoznačne nevyplýva, že Súdna rada vskutku navrhla odvolanie sťažovateľky z funkcie sudcu. Z diskusie na úrovni Súdnej rady nakoniec možno dôvodiť, že toto uznesenie je potrebné vnímať len v takom význame, že súdna rada oznámila Prezidentovi zoznam sudcov, ktorí dovърšili ústavne relevantný vek, a nie navrhla ich odvolanie.“

V nadväznosti na citované hodnotenie napadnutého uznesenia Súdnej rady sťažovateľka v druhom rade vo vzťahu k postupu prezidenta pri jej odvolávaní uvádza:

„Za takejto situácie (kedy neexistovalo uznesenie Súdnej rady, ktorým by bol podaný návrh na odvolanie sťažovateľky z funkcie sudcu), Prezident nebol oprávnený vydať rozhodnutie o odvolaní sťažovateľky z funkcie sudcu, pretože uznesenie Súdnej rady o návrhu na odvolanie z funkcie sudcu je základným predpokladom pre takýto postup. Prezident mal v danom prípade postupovať tak, že mal požiadať Súdnu radu o vysvetlenie alebo o doplnenie svojho stanoviska, a nie uplatniť svoju právomoc svojvoľným spôsobom. Už len táto okolnosť sama o sebe spôsobuje ústavnú neudržateľnosť napadnutých rozhodnutí.“

Sťažovateľka v druhom rade osobitne namieta, že nie sú jej známe dôvody, na ktorých je založené rozhodnutie prezidenta o jej odvolaní, pričom v tejto súvislosti argumentuje, že *„Prezident nemôže postupovať pri výkone svojej právomoci svojvoľným spôsobom a napadnuté rozhodnutie by malo byť i náležité odôvodnené, t. j. v danom prípade by malo byť z napadnutého rozhodnutia zrejmé, ktoré ústavne relevantné dôvody viedli Prezidenta k vydaniu napadnutého Rozhodnutia a to i s ohľadom na napadnuté rozhodnutie Súdnej rady, ktoré sa dotýkalo i iných sudcov, u ktorých Prezident doposiaľ neuplatnil svoju právomoc.“*

Podľa názoru sťažovateľky v druhom rade *„napadnuté Rozhodnutie Prezidenta je poznačené svojvôľou a arbitrárnosťou. ktorého sa musia orgány verejnej moci vyvarovať. Každé rozhodnutie orgánu verejnej moci sa musí zakladať na spoľahlivom zistení skutkového stavu a musí byť náležité odôvodnené, a to navyše i v tých prípadoch, v ktorých má orgán verejnej moci priestor na úvahu (m. m. II. ÚS 143/02).“*

Uzatvárajúc svoju argumentáciu, sťažovateľka v druhom rade konštatuje, že *„napadnutými rozhodnutiami došlo k porušeniu článku 30 ods. 4 Ústavy SR v spojení s ľudským právom podľa článku 25 písm. c) Dohovoru OSN o občianskych a politických právach, keďže právo na prístup k verejnej funkcii y sebe zahŕňa i právo na pôsobenie*

vo verejnej funkcii (m. m. III. ÚS 79/04), a teda i právo na ukončenie funkcie výlučne z dôvodov predpokladaných právnym poriadkom a hlavne pri dodržaní postupu v zmysle právneho poriadku.

Máme preto za to, že napadnuté rozhodnutia nespĺňajú základné štandardy materiálneho právneho štátu.“

Sťažovateľka v druhom rade navrhuje, aby ústavný súd o jej sťažnosti nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľa JUDr. Heleny Kožíkovej podľa čl. 30 ods. 4 Ústavy SR a jej ľudské právo podľa čl. 25 písm. d Paktu o občianskych a politických právach rozhodnutím Prezidenta Slovenskej republiky o odvolaní sťažovateľa z funkcie sudcu ku dňu 17. 06. 2015 v spojení s uznesením Súdnej rady Slovenskej republiky č. 444 zo dňa 30. 03. 2015 a konaním, ktoré mu predchádzalo, porušené bolo.

2. Zrušuje sa v celom rozsahu rozhodnutie Prezidenta Slovenskej republiky o odvolaní sťažovateľa z funkcie sudcu ku dňu 17. 06. 2015.

3. Úkon Prezidenta Slovenskej republiky o odvolaní sťažovateľa z funkcie sudcu ku dňu 17. 06. 2015 nemá právne účinky predpokladané čl. 147 ods. 2 písm. b) Ústavy SR.

4. Prezident Slovenskej republiky a Súdna rada Slovenskej republiky sú povinní uhradiť sťažovateľovi JUDr. Helene Kožíkovej do 15 dní od doručenia tohto nálezu trovy konania na účet jeho právneho zástupcu Advokátska kancelária Mandzák a spol., s. r. o.“

II.

Ďalší priebeh konania

II.1 Ďalší priebeh konania o sťažnosti JUDr. Marianny Reiffovej

Sťažnosť sťažovateľky v prvom rade bola pôvodne pridelená sudcovi Sergejovi Kohutovi ako sudcovi spravodajcovi, v tom čase členovi II. senátu ústavného súdu. Sudca Sergej Kohut listom z 3. septembra 2014 oznámil predsedníčke ústavného súdu skutočnosti, ktoré by mohli zakladať dôvody na jeho vylúčenie z prerokovania a rozhodovania predmetnej veci v súlade s § 27 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky

č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). V nadväznosti na uvedené bol sudca Sergej Kohut v súlade s platným rozvrhom práce uznesením sp. zn. III. ÚS 572/2014 z 24. septembra 2014 vylúčený z výkonu sudcovskej funkcie v konaní vedenom pod sp. zn. Rvp 10010/2014, a preto v ďalšom priebehu konania o sťažnosti sťažovateľky v prvom rade rozhodoval II. senát ústavného súdu v zložení uvedenom v záhlaví tohto nálezu.

II.1.1 Vyjadrenie prezidenta k sťažnosti sťažovateľky v prvom rade

Na výzvu ústavného súdu sa k sťažnosti ešte pred jej predbežným prerokovaním vyjadril prezident vo svojom prípise zo 4. februára 2015 doručenom ústavnému súdu 9. februára 2015, v ktorom navrhol sťažnosť po predbežnom prerokovaní odmietnuť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie alebo z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti. Svoj návrh na odmietnutie sťažnosti z dôvodu nedostatku právomoci ústavného súdu prezident odôvodňuje tým, že *„Prezident republiky pri odvolávaní sudcu všeobecného súdu koná a rozhoduje ako orgán výkonnej moci“*, a preto mala sťažovateľka v prvom rade právo napadnúť jeho rozhodnutie žalobou v rámci správneho súdnictva. Návrh na odmietnutie sťažnosti ako zjavne neopodstatnenej prezident zakladá na tvrdení, že súčasťou základného práva podľa čl. 30 ods. 4 ústavy *„nie je čiastkové právo na riadne odôvodnenie napadnutého rozhodnutia“*.

Prezident v rámci svojej argumentácie v prípise zo 4. februára 2015 v prvom rade konštatuje, že *„Z ústavnej a zákonnej úpravy práva prezidenta republiky odvolať sudcu všeobecného súdu vyplýva, že toto právo môže prezident republiky vykonať za splnenia týchto predpokladov:*

sudca dosiahol vek 65 rokov;

súdna rada predloží návrh na odvolanie sudcu.

Iné ústavné alebo zákonné predpoklady na vykonanie práva prezidenta republiky odvolať sudcu všeobecného súdu v platnej právnej úprave nenájdeme.“

Z platnej ústavnej a zákonnej úpravy prezident vyvodzuje, že pri výkone právomoci odvolať sudcu všeobecného súdu z funkcie disponuje uvážením, pričom pri rozhodovaní o odvolaní sťažovateľky v prvom rade ho uplatnil. Podľa prezidenta jeho uváženie «*má rozhodujúci základ v pojme, ktorý používa § 18 ods. 2 písm. b) zákona o sudcoch: „... prezident na návrh súdnej rady môže sudcu odvolať, ak dosiahol vek 65 rokov.“*

Z pojmu „môže“ vyplýva, že prezident republiky:

nemusi sudcu všeobecného súdu odvolať ani vtedy, ak sú splnené všetky zákonné predpoklady na jeho odvolanie (I. 1. a 2.);

ak sudcu všeobecného súdu odvolá, postačuje, ak tak koná na základe návrhu súdnej rady a skutočnosti, že odvolávaný sudca dosiahol 65 rokov veku.

Uváženie prezidenta republiky pri odvolávaní sudcu všeobecného súdu je teda určené dvomi možnosťami. Prvou možnosťou je právo prezidenta republiky neodvolať sudcu všeobecného súdu, hoci boli na to splnené všetky zákonné predpoklady; nečinnosť prezidenta republiky sa nemusí odôvodniť.

Druhou možnosťou je odvolanie sudcu všeobecného súdu; v takom prípade tak ako to vyplýva zo základného práva na dobrú správu vecí verejných (čl. 1 ods. 1 ústavy) je povinnosťou prezidenta republiky odôvodniť svoje rozhodnutie konštatovaním splnenia ústavou a zákonom o sudcoch ustanovených predpokladov. Iné odôvodnenie neprichádza do úvahy.

V napadnutom rozhodnutí prezident republiky konštatoval, že sťažovateľku odvoláva z funkcie sudkyne všeobecného súdu z dôvodov, ktoré sú ustanovené v čl. 147 ods. 2 písm. b) ústavy, v ktorom sú ustanovené oba predpoklady na takýto úkon hlavy štátu (I. 1. a 2.). Vzhľadom na to, že iné dôvody ústava ani zákon o sudcoch nevyžadujú, podľa môjho názoru, takéto odôvodnenie plne postačovalo a nenarušovalo žiaden princíp právneho štátu, najmä základné právo na dobrú správu vecí verejných a neporušovalo ani čl. 2 ods. 2 ústavy.».

Prezident zároveň vo svojom prípise zo 4. februára 2015 ústavnému súdu oznámil, že netrvá na ústnom pojednávaní vo veci sťažovateľky v prvom rade.

II.1.2 Stanovisko právneho zástupcu sťažovateľky v prvom rade k vyjadreniu prezidenta

V reakcii na prípis prezidenta zo 4. februára 2015 bolo ústavnému súdu 24. apríla 2015 doručené stanovisko pôvodného právneho zástupcu sťažovateľky v prvom rade z 20. apríla 2015 k vyjadreniu prezidenta, v ktorom sa okrem iného uvádza:

«... Prezident SR má Ústavou SR výslovne priznané právo menovať do niektorých ústavných funkcií a odvolať vymenovaného predstaviteľa z funkcie, do ktorej ho vymenoval. Medzi vymenovaním do funkcie a odvolaním z funkcie je zásadný politický rozdiel, ale nie je ústavnoprávny rozdiel. Menovacia právomoc je vždy len jedna, bez ohľadu na to, či jej predmetom je ustanovenie do funkcie alebo odvolanie z funkcie. Ústava SR nevytvára právny základ pre rozdielny spôsob uplatnenia menovacej právomoci podľa toho, či prezident menuje alebo odvoláva. ...

Sťažovateľka pripomína, že prezident SR Andrej Kiska svojím vyjadrením k časti skutkového stavu, v ktorom prezident SR Ivan Gašparovič nekonal v súlade so svojou menovacou právomocou, a tak porušil základné právo sťažovateľky, manipuluje so skutkovým stavom, navodzuje zdanie, že sťažovateľka označila za porušenie svojho práva čosi iné, ako naozaj namietla. ...

Sťažovateľka v skutočnosti namietla dvojnásobné porušenie svojho základného práva. Zo skutkového hľadiska každé z týchto porušení samo osebe vykazuje znaky protiústavného uplatnenia právomoci prezidenta SR podľa čl. 102 ods. 1 písm. t)...

Prvého porušenia Ústavy SR sa prezident SR Ivan Gašparovič dopustil, keď sťažovateľku odvolal z funkcie sudkyne Najvyššieho súdu SR bez návrhu Súdnej rady SR. Prezident SR dostal od Súdnej rady SR list, ktorý ho informoval o tom, že 15 sudcov dovърšilo vek 65 rokov. List Súdnej rady Slovenskej republiky je zmätocný, lebo sa v ňom výslovne neuvádza, či vôbec niektorého z menovaných sudcov súdna rada navrhuje odvolať podľa čl. 147 ods. 2 písm. b) Ústavy Slovenskej republiky a ak áno, tak ktorých z nich.

Prezident SR si neoveril, či účelom tohto listu je podanie návrhu na odvolanie sudcov z funkcie. Prezident SR obsahovo sporný list nevyhodnotil ako návrh na odvolanie všetkých v liste uvedených sudcov z funkcie, čo preukazuje nasledujúce správanie

prezidenta SR, keď prezident prevažnú väčšinu v liste uvedených sudcov z funkcie neodvolal.

Prezident SR svojvoľne vyhodnotil list Súdnej rady SR ako návrh na odvolanie sťažovateľky z funkcie. ...

Prezident SR odňal Súdnej rade SR jej právomoc a tú „preniesol“ vlastným rozhodnutím na seba bez toho, aby mal pre také rozhodnutie základ v Ústave SR. S Ústavou SR nezlučiteľné správanie prezidenta SR Ivana Gašparoviča postihlo sťažovateľku na jej základnom práve zaručenom čl. 30 ods. 4 Ústavy SR. ...

Druhého porušenia Ústavy SR sa prezident SR Ivan Gašparovič dopustil, keď sťažovateľku odvolal z funkcie sudkyne Najvyššieho súdu bez uvedenia dôvodov pre svoje rozhodnutie. Povinnosť odôvodniť rozhodnutie je implikovaná v ústavnej úprave menovacích právomocí prezidenta SR (PL. ÚS 4/2012-27). Aj keď túto povinnosť Ústavný súd SR výslovne priznal vo vzťahu k odôvodňovaniu rozhodnutia o uplatnení menovacej právomoci v prípade kandidáta na generálneho prokurátora SR, z Ústavy SR nemožno vyvodit', že ide o výnimku zo všeobecnej ústavnej úpravy, a že uplatnenie menovacej právomoci v prípade iných ústavných činiteľov prezident SR môže urobiť bez odôvodnenia.»

V ďalšej časti stanoviska k vyjadreniu prezidenta pôvodný právny zástupca sťažovateľky v prvom rade analyzuje relevantnú judikatúru ústavného súdu a konštatuje, že «Z predchádzajúcich právnych názorov vyslovených Ústavným súdom SR v rokoch 1993 až 2014 o účele, obsahu a rozsahu menovacích právomocí prezidenta SR možno vyvodit':

1. prezident SR nie je a priori povinný uplatniť svoju právomoc ustanoviť do ústavnej funkcie, ani svoju právomoc odvolať z ústavnej funkcie na základe jednoduchej okolnosti, že orgán štátu s právomocou navrhnúť vymenovanie (odvolanie) osoby z ústavnej funkcie taký návrh podá;

2. prezident SR nemôže uplatniť viazanú právomoc bez návrhu od ústavného orgánu oprávneného navrhnúť osobu na ustanovenie do ústavnej funkcie alebo na odvolanie z ústavnej funkcie. Ak návrh dostane, má právo úvahy, či návrhu vyhovie alebo nie.

3. prezident SR má právo úvahy, ktorá musí byť ústavne konformná; prezidentova úvaha je ústavne konformná, ak je v súlade s podmienkami špecifikovanými Ústavným

súdom SR v rozhodnutí PL. ÚS 4/2012. Podľa právneho názoru, ktorý ústavný súd vyslovil v tejto veci Prezident uvedie dôvody nevyvolania, pričom tieto nesmú byť svojvoľné. ...

Uplatnenie právomoci prezidentom nesmie byť svojvoľné a musí byť predvídateľné. Uváženie prezidenta SR, ktoré neuvádza dôvody pre uplatnenie či neuplatnenie právomoci, ako aj nedostatočne odôvodnené uváženie (napr. výlučne všeobecná úvaha bez spojenia s konkrétnym prípadom uplatnenia právomoci) je nepredvídateľná úvaha. Zákaz svojvôle a príkaz predvídateľnosti rozhodnutia je implikovaný v požiadavke právnej istoty, ktorá patrí ku garanciam materiálneho právneho štátu podľa prvej vety čl. 1 ods. 1 Ústavy SR. ...

Interpretácia čl. 145 ods. 2 Ústavy SR ponúknutá prezidentom SR A. Kiskom člení sudcov všeobecných súdov na dve kategórie. Na sudcov, ktorých prezident SR nemôže odvolať, lebo nedosiahli vek 65 rokov a na sudcov, ktorých prezident SR na návrh Súdnej rady SR môže kedykoľvek odvolať, lebo dovърšili vek 65 rokov.

Rozčlenenie sudcov na tieto dve kategórie odníma sudcom, ktorí dovърšili 65 rokov, právnu istotu, výrazne ich znevýhodňuje pri uplatnení rozhodovacej právomoci. Ak ich prezident SR po dovърšení veku neodvolá, zostanú vo funkcii sudcu, ale bez garancie individuálnej nezávislosti, lebo kedykoľvek bez akéhokoľvek viditeľného dôvodu ich prezident SR môže okamžite odvolať.

Takto k „múru pritlačení“ sudcovia by mali uplatňovať súdnu moc nestranne a nezávisle.

Na zachovanie nezávislosti sudcov bez zníženia intenzity ochrany ich nezávislosti slúži povinnosť prezidenta SR implikovaná v jeho menovacej právomoci riadne odôvodniť svoje rozhodnutie.

Tejto povinnosti podlieha každé rozhodnutie o vymenovaní alebo odvolaní sudcu bez ohľadu na to, či obsahom rozhodnutia je odvolanie sudcu, alebo jeho ponechanie vo funkcii. Iba tak možno vytvoriť právnu istotu ohľadne príčin, ktoré majú za následok odvolanie sudcu z funkcie po dovърšení 65 rokov veku.».

II.1.3 Prijatie sťažnosti sťažovateľky v prvom rade na ďalšie konanie

Zohľadňujúc stanovisko pôvodného právneho zástupcu sťažovateľky z 20. apríla 2015 reagujúce na vyjadrenie prezidenta zo 4. februára 2015, ústavný súd sťažnosť

sťažovateľky v prvom rade predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 298/2015-44 zo 6. mája 2015 ju prijal na ďalšie konanie.

Označené uznesenie o prijatí sťažnosti na ďalšie konanie zaslal ústavný súd účastníkom konania, pričom zároveň vyzval prezidenta na prípadné doplnenie vyjadrenia k sťažnosti a predsedníčku Súdnej rady na predloženie vyjadrenia k sťažnosti. Prezident svoje vyjadrenie k sťažnosti už nedoplnil.

Pôvodný právny zástupca sťažovateľky v prvom rade v reakcii na prijatie sťažnosti na ďalšie konanie ústavnému súdu v podaní z 15. júna 2015 oznámil, že sťažovateľka v prvom rade „vyslovuje svoj súhlas s upustením od ústneho pojednania sťažnosti“.

II.1.4 Vyjadrenie Súdnej rady k sťažnosti sťažovateľky v prvom rade

Predsedníčka Súdnej rady v reakcii na výzvu ústavného súdu v prípise z 25. júna 2015 predložila vyjadrenie Súdnej rady k sťažnosti sťažovateľky v prvom rade z 24. júna 2015, v ktorom sa okrem iného uvádza:

«... Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka pôsobiaca ako sudkyňa Najvyššieho súdu Slovenskej republiky prevzala 19. júna 2014 „nepomenované písomné vyhotovenie úkonu prezidenta“ zo dňa 9. júna 2014, ktorým prezident Slovenskej republiky Ivan Gašparovič oznámil sťažovateľke, že ju odvoláva z funkcie sudcu. Prezident vo svojom úkone odkazuje na uznesenie č. 9 zo 16. októbra 2012, ktoré mu doručila súdna rada v bližšie nešpecifikovaný deň a rok. Sťažovateľka namieta návrh súdnej rady ako zmätočný, lebo sa v ňom výslovne neuvádza, či vôbec niektorého z menovaných sudcov súdna rada navrhuje odvolať podľa čl. 147 ods. 2 písm. b) ústavy a ak áno, tak ktorých z nich. ...

... Z hľadiska procesu odvolania funkcie sudcu z dôvodu dosiahnutia 65 rokov veku
- minister každoročne oznámi súdnej rade mená sudcov, ktorí v konkrétnom roku dosiahnu vek 65 rokov,

- súdna rada na zasadnutí prerokuje návrh na odvolanie sudcov, ktorí dosiahli vek 65 rokov,

- súdna rada prijme uznesenie,

- *súdna rada predloží prezidentovi, v zmysle čl. 141a ods. 5 písm. c) ústavy a § 18 ods. 3 zákona o sudcoch návrh sudcov, ktorí dosiahli vek 65 rokov.*

Vyššie citovaný článok 147 ods. 2 ústavy taxatívne vymenúva dôvody, pre ktoré môže prezident Slovenskej republiky odvolať sudcu z funkcie sudcu.

Ustanovenie § 18 ods. 3 zákona o sudcoch ukladá povinnosť súdnej rade predložiť prezidentovi návrh, ak existuje dôvod - dosiahnutie veku sudcu 65 rokov.

Súdna rada uznesením č. 9 zo 16. októbra 2012 si splnila zákonom stanovenú povinnosť a predložila návrh, v ktorom uviedla menný zoznam sudcov, ktorí naplnili dôvod dovŕšenia 65 rokov veku a ktorý je dôvodom na možné odvolanie z funkcie sudcu prezidentom Slovenskej republiky, t. j. súdna rada predložila návrh na odvolanie sudcov menovite uvedených v predmetnom uznesení č. 9.

Zákon nestanovuje povinnosť zaslať prezidentovi Slovenskej republiky zoznam sudcov, tak ako to uvádza sťažovateľka, ale ukladá povinnosť súdnej rade predložiť návrh vo veci odvolania sudcov, ktorí dovŕšili 65 rokov veku. Návrh súdna rada predkladá prezidentovi po prerokovaní a prijatí uznesenia. Súdna rada ako kolektívny orgán svoje právo prerokovať a rozhodnúť uplatňuje prostredníctvom uznesenia v súlade s čl. 141a ods. 6 ústavy, podľa ktorého na prijatie uznesenia súdnej rady je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny všetkých jej členov. Podľa uvedeného článku ústavy súdna rada svoje rozhodnutia realizuje prostredníctvom prijímania uznesení. Podľa ústavy, zákona o sudcoch a Rokovacieho poriadku súdnej rady je prijatie uznesenia jediným spôsobom, akým rozhoduje súdna rada o veciach patriacich do jej pôsobnosti a teda aj prijatie uznesenia súdnej rady k návrhu sudcov, ktorí dosiahli vek 65 rokov, je návrhom na odvolanie sudcov prezidentom Slovenskej republiky.

Prijaté uznesenie č. 9 sa odvoláva na čl. 147 ods. 2 ústavy a na § 18 ods. 2 zákona o sudcoch (možnosť odvolania z funkcie sudcu prezidentom Slovenskej republiky na návrh súdnej rady), na čl. 141a ods. 4 ústavy (v čase rozhodovania v roku 2012 pôsobnosť súdnej rady - predkladať prezidentovi Slovenskej republiky návrhy na odvolanie sudcov), na ustanovenie § 18 ods. 3 zákona o sudcoch (ak sú splnené dôvody na odvolanie dovŕšením veku sudcu 65 rokov, povinnosť pre súdnu radu predložiť návrh prezidentovi Slovenskej republiky) a zároveň obsahuje menný zoznam sudcov. Na základe uvedeného, súdna rada považuje uznesenie za jednoznačné.

Na podklade vyjadreného je súdna rada toho názoru, že jej postup bol v súlade s jej ústavným a zákonným vymedzením, a preto súdna rada navrhuje, aby Ústavný súd Slovenskej republiky rozhodol, že základné právo sťažovateľa na prístup k voleným a iným verejným funkciám podľa čl. 30 ods. 4 a právo na vstup do verejných služieb svojej krajiny za rovnakých podmienok podľa čl. 25 písm. c) Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach 2010 porušené nebolo.»

Súdna rada zároveň ústavnému súdu oznámila, že súhlasí s tým, aby ústavný súd upustil od ústneho pojednávania o sťažnosti sťažovateľky v prvom rade.

II.1.5 Stanovisko právneho zástupcu sťažovateľky v prvom rade k vyjadreniu Súdnej rady a ďalšie podania sťažovateľky v prvom rade

Po predchádzajúcej výzve ústavného súdu zaujal stanovisko k vyjadreniu Súdnej rady pôvodný právny zástupca sťažovateľky v prvom rade v podaní doručenom ústavnému súdu 14. septembra 2015, v ktorého úvodnej časti zdôrazňuje, že v súvislosti s preskúmaním sťažnosti sťažovateľky v prvom rade „vznikol spor o účel návrhu na odvolanie a o úlohu Súdnej rady pri odvolávaní sudcov, ktorý svojou sťažnosťou vyvolala sťažovateľka. Podstatou sporu je tvrdenie, že Súdna rada SR má povinnosť oznámiť prezidentovi SR, že sudca dovŕšil vek 65 rokov, no táto povinnosť nezahŕňa aj povinnosť Súdnej rady každého sudcu, ktorý dovŕšil Ústavou určený vek, navrhnúť na odvolanie. Súdna rada SR má právo uváženia, či sudca je alebo nie je spôsobilý ďalej vykonávať funkciu sudcu, tvrdí v spore sťažovateľka.“

Podľa pôvodného právneho zástupcu sťažovateľky v prvom rade «Spor o právomoc navrhnúť sudcu na odvolanie z funkcie z dôvodu dovŕšenia veku 65 rokov má zásadný význam pre vymedzenie miesta a úlohy Súdnej rady Slovenskej republiky v systéme ústavných orgánov Slovenskej republiky. Má súdna rada reálne právomoci, alebo sa musí uspokojiť tým, že existuje, no bez reálneho vplyvu na najvýznamnejšie otázky chodu súdnictva a postavenia sudcov?

Zároveň je sporom o správny postup pri výklade Ústavy Slovenskej republiky. ...

Predsedníčka Súdnej rady Slovenskej republiky trvá na výklade, podľa ktorého sa Ústava musí interpretovať a aplikovať podľa vykonávacích zákonov. JUDr. Bajánková neuvádza prameň práva, podľa ktorého treba Ústavu vysvetľovať tak, aby bola totožná so znením zákona.

... Vykonávací zákon o sudcoch zakladá Súdnej rade SR povinnosť „predložiť prezidentovi návrh na odvolanie sudcu“. Súdna rada SR má ústavnú právomoc predkladať prezidentovi návrhy na odvolanie sudcov (čl. 141a ods. 5 písm. c/). Povinnosť oznámiť prezidentovi Slovenskej republiky, že sudca dovŕšil vek 65 rokov, v ktorom prezident Slovenskej republiky môže odvolať (čl. 147 ods. 2 písm. b/) nezakladá Ústava, ale zákon. „Ak sú dôvody na odvolanie z funkcie sudcu podľa odseku 1 alebo 2, súdna rada musí predložiť prezidentovi návrh na odvolanie sudcu. ... Ak sú dôvody na odvolanie z funkcie sudcu... podľa odseku 2 písm. b), minister oznámi túto skutočnosť súdnej rade.“

... Predsedníčka Súdnej rady Slovenskej republiky zakladá argumentáciu na formálnych dôvodoch. ...

Sťažovateľka tvrdí, že Súdna rada v okolnostiach prípadu uplatnila svoju právomoc v rozsahu ustanovenia § 18 ods. 3, no porušila čl. 141a ods. 5 písm. c) Ústavy.

... Dovŕšenie veku 65 rokov je dôvodom na odvolanie sudcu podľa ustanovenia § 18 ods. 2 písm. b). Tento dôvod na odvolanie podľa zákona oznamuje Súdnej rade Slovenskej republiky minister spravodlivosti Slovenskej republiky. ...

Ak sa ustanovenie § 18 ods. 3 v spojení s § 18 ods. 2 zákona o sudcoch interpretuje podľa čl. 2 ods. 2 Ústavy, predsedníčka Súdnej rady Slovenskej republiky sa nemýli. Súdna rada Slovenskej republiky má povinnosť oznámiť prezidentovi Slovenskej republiky, že sudca dovŕšil vek 65 rokov a týmto úkonom súdna rada uplatňuje svoju právomoc podľa čl. 141a ods. 5 písm. c). ...

Každý zákon prijatý v Slovenskej republiky sa musí interpretovať a aplikovať tak, aby bol v súlade s Ústavou (čl. 152 ods. 4). Aj ustanovenie § 18 ods. 3 zákona o sudcoch sa musí interpretovať a aplikovať tak, aby bolo v súlade s Ústavou. ...

... V záujme zachovania podstaty ústavnej úpravy sa ustanovenie čl. 2 ods. 2 musí interpretovať a aplikovať v spojení s čl. 152 ods. 4 Ústavy a s využitím zdravého rozumu. ...

Súdna rada SR, ktorá má plniť úlohu strážcu a ochrancu nezávislosti súdnej moci od výkonnej moci sa ustanovením § 18 ods. 3 zákona o sudcoch dostáva do pozície „podateľne

ministra spravodlivosti“ , bez priestoru pre uplatnenie svojej ústavnej právomoci navrhnuť prezidentovi SR sudcu na odvolanie. ...

Vo vzťahu k oznámeniu, ktorým minister spravodlivosti dáva súdnej rade na vedomie, že sudcovia dovърšili vek 65 rokov, Súdna rada SR môže rozhodovať de facto iba o tom, či minister v oznámení nezabudol na niektorého sudcu, ktorý dovърšil vek 65 rokov, prípadne o tom, či každý zo sudcov zaradených do zoznamu skutočne má aspoň 65 rokov. Takéto „rozhodovanie“ je neprimerané úlohe Súdnej rady SR pri ochrane nezávislosti súdnej moci. Materiálny aspekt právomoci Súdnej rady SR sa naplní jedine, ak súdna rada uplatní úvahu, ako každý zo sudcov uvedených v oznámení ministra spravodlivosti SR splňa materiálne podmienky pre zotrvanie vo funkcii sudcu, a preto či je dôvod, aby Súdna rada SR navrhla prezidentovi SR odvolať sudcu z funkcie, alebo aby ho vyzoomela o dovърšení veku sudcu, ale bez toho, aby navrhla jeho odvolanie...

„Návrh na odvolanie“ je prejav, ktorý súdna rada musí urobiť, lebo zákon jej tak ukladá, no zákon nepredpisuje súdnej rade povinnosť, aký obsah má mať; súdna rada návrhom uplatňuje svoju ústavnú právomoc, ku ktorej patrí právo úvahy, aký návrh prezidentovi SR predloží v nadvázosti na informáciu, že sudca dovърšil Ústavou určený vek pre odvolanie z funkcie. Ako odborný orgán zriadený Ústavou pre ochranu nezávislosti súdnej moci je Súdna rada SR povinná podrobiť informáciu od ministra spravodlivosti o dovърšení veku sudcom úvahe, či táto okolnosť zakladá dôvod pre odvolanie sudcu, alebo či napriek tejto okolnosti je sudca spôsobilý zotrvať vo funkcii. Iba tak sa v nastavenom modele vzťahov medzi súdnou radou a predstaviteľom výkonnej moci (ministrom) dá chrániť nezávislosť súdnej moci pred výkonnou mocou, aj keď ide o vplyv s nižšou mierou dopadu na status sudcu, aký mal minister spravodlivosti SR na chod súdnictva pred prijatím ústavného zákona č. 90/2001 Z. z. ...».

Stanovisko k vyjadreniu Súdnej rady sťažovateľka v prvom rade doplnila prostredníctvom svojho pôvodného právneho zástupcu o skutkové okolnosti jej odvolávania z funkcie sudkyne v podaní doručenom ústavnému súdu 17. septembra 2015. V označenom podaní sa okrem iného uvádza:

„Súdna rada SR na zasadnutie konané 16. októbra 2012 si najskôr nechala predložiť stanovisko Sudcovskej rady SR a písomné stanovisko predsedníčky správneho kolégia

Najvyššieho súdu Slovenskej republiky JUDr. Idy Hanzelovej. (Oba tieto materiály si Súdna rada SR vyžiadala nad rámec zákona. V okolnostiach prípadu sú indíciou v prospech sťažovateľkinho tvrdenia o úsilí Súdnej rady SR vyhnúť sa neprijemnostiam potenciálne hroziacim od odvolaných sudcov).

Po tejto príprave zasadnutia Súdnej rady SR tento štátny orgán pozval sťažovateľku na zasadnutie Súdnej rady SR konané 16. októbra 2012...

Na zasadnutí konanom dňa 16. októbra 2012 členovia Súdnej rady SR kládli sťažovateľke otázky o jej predchádzajúcom pôsobení v sudcovskej funkcii. Sťažovateľka na všetky položené otázky riadne odpovedala. Potom sťažovateľka opustila zasadaciu miestnosť. Po vykonanom vypočutí sťažovateľky členovia Súdnej rady SR tajne hlasovali o tom, či sťažovateľku navrhnú prezidentovi Slovenskej republiky na odvolanie.

Výsledok tajného hlasovania Súdna rada SR vyhlásila ústne na mieste. Súdna rada SR oznámila sťažovateľke, že Súdna rada SR sa pripája k oboznámeným stanoviskám predsedníčky správneho kolégia a Sudcovskej rady a neodporúča sťažovateľku odvolať z funkcie sudcu.

Súdna rada SR takto rozhodla o sťažovateľke a dvoch ďalších sudcoch. Dvanásť iných sudcov, ktorých oznámil minister spravodlivosti SR ako sudcov, ktorí dovърšili vek 65 rokov, Súdna rada SR podľa ústneho vyhlásenia výsledku svojho hlasovania dňa 16. októbra 2012 navrhla na odvolanie z funkcie sudcu.

Sťažovateľka navrhuje, aby Ústavný súd SR vyžiadal od Súdnej rady SR zápisnicu o hlasovaní o návrhu na odvolanie sudcov, ktorí dovърšili vek 65 rokov, ktorú Súdna rada SR spísala na svojom zasadnutí konanom dňa 16. októbra 2012...“

Zo svojej rozhodovacej činnosti v iných veciach, ako aj z oznámenia Slovenskej advokátskej komory ústavný súd zistil, že pôvodnému právnenmu zástupcovi sťažovateľky v prvom rade bol s účinnosťou od 30. júna 2015 pozastavený výkon advokácie. Ústavný súd preto vyzval sťažovateľku v prvom rade, aby mu predložila splnomocnenie na svoje zastupovanie v konaní pred ústavným súdom iným (ňou zvoleným advokátom). V reakcii na túto výzvu sťažovateľka v prvom rade najprv v podaní doručenom ústavnému súdu 6. októbra 2015 akcentovala požiadavku, aby ústavný súd priznal právne účinky všetkým úkonom, ktoré v jej mene vykonal jej pôvodný právny zástupca, a následne bolo 13. októbra

2015 ústavnému súdu doručené splnomocnenie na zastupovanie sťažovateľky v prvom rade v konaní pred ústavným súdom advokátom JUDr. Markom Polakovičom, Vysoká 19, Bratislava. Následne sťažovateľka v prvom rade doručila 19. augusta 2016 ústavnému súdu splnomocnenie na svoje zastupovanie v konaní pred ústavným súdom udelené advokátke JUDr. Jane Drgoncovej, Peterská 22, Bratislava. Dňa 5. septembra 2016 bolo ústavnému súdu doručené podanie, ktorého prílohu tvorí splnomocnenie sťažovateľky v prvom rade na zastupovanie pred ústavným súdom udelené advokátke JUDr. Anne Durdíkovej, Cintorínska 2/547, Bratislava.

V reakcii na požiadavku sťažovateľky v prvom rade vyjadrenú v jej podaní doručenom ústavnému súdu 6. októbra 2015 ústavný súd konštatoval, že považuje akceptovanie všetkých úkonov, ktoré vykonal v mene sťažovateľky v prvom rade jej pôvodný právny zástupca, za prirodzené a jeho argumentáciu obsiahnutú v podaniach doručených ústavnému súdu zohľadní pri rozhodovaní vo veci samej.

II.2 Ďalší priebeh konania o sťažnosti sťažovateľky v druhom rade JUDr. Heleny Kožíkovej

Sťažnosť sťažovateľky v druhom rade bola prijatá na ďalšie konanie uznesením sp. zn. III. ÚS 76/2016 z 9. februára 2016. Následne plénum ústavného súdu uznesením sp. zn. PLs. ÚS 5/2016 z 10. februára 2016 rozhodlo o spojení sťažností sťažovateľky v prvom rade a sťažovateľky v druhom rade na spoločné konanie, ktoré bude ďalej vedené pod sp. zn. II. ÚS 298/2015. Po spojení sťažností na spoločné konanie ústavný súd vyzval prezidenta a predsedníčku Súdnej rady na vyjadrenie k sťažnosti sťažovateľky v druhom rade.

II.2.1 Vyjadrenie prezidenta k sťažnosti sťažovateľky v druhom rade

Prezident doručil ústavnému súdu svoje vyjadrenie k sťažnosti sťažovateľky v druhom rade 22. apríla 2016. Prezident navrhuje, aby ústavný súd sťažnosti sťažovateľky

v druhom rade nevyhovel, čo odôvodňuje obdobnou argumentáciou, akú použil vo svojom vyjadrení k sťažnosti sťažovateľky v prvom rade.

Prezident predovšetkým zdôrazňuje, že „... Z ústavnej a zákonnej úpravy práva prezidenta republiky odvolať sudcu vyplýva, že toto právo môže prezident republiky vykonať za splnenia týchto predpokladov:

1. sudca dosiahol vek 65 rokov,
2. súdna rada predloží návrh na odvolanie sudcu...“.

Prezident zároveň, poukazujúc na text § 18 ods. 2 písm. b) zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a príseďiacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sudcoch“), akcentuje, že pri odvolávaní sudcu z funkcie disponuje uvážením, ktoré spočíva v dvoch možnostiach: „Prvou možnosťou je právo prezidenta republiky neodvolať sudcu všeobecného súdu, hoci boli na to splnené všetky zákonné predpoklady; nečinnosť prezidenta republiky sa nemusí odôvodniť a nedopadá na ňu žiadna sankcia. ...

Druhou možnosťou je odvolanie sudcu; v takom prípade, tak ako to vyplýva zo základného práva na dobrú správu vecí verejných (čl. 1 ods. 1 ústavy), je povinnosťou prezidenta republiky odôvodniť svoje rozhodnutia konštatovaním splnenia ústavou a zákonom o sudcoch ustanovených predpokladov. Iné odôvodnenie neprichádza do úvahy, pretože povinnosť odôvodniť rozhodnutie o odvolaní sudcu sa vzťahuje len na dve právne skutočnosti, ktoré zakladajú oprávnenie prezidenta odvolať sudcu (vek 65 rokov a návrh súdnej rady).“

Pokiaľ ide o námietky sťažovateľky v druhom rade, že prezident nemá povinnosť odvolať sudcu z funkcie a ani Súdna rada nemá povinnosť predložiť prezidentovi návrh na odvolanie sudcu, prezident vo svojom vyjadrení zdôrazňuje, že z doslovného výkladu textu čl. 147 ods. 2 písm. b) ústavy síce „nevyplýva žiadna povinnosť pre prezidenta odvolať sudcu z jeho funkcie; to však neznamena, že neexistencia takej povinnosti ústavne ovplyvňuje jeho oprávnenie odvolať sudcu z funkcie po splnení oboch ústavných predpokladov“, ale zároveň „Niet žiadnej ústavnej väzby medzi povinnosťou prezidenta

republiky odvolať sudcu a jeho oprávnením odvolať sudcu. Povinnosť prezidenta republiky odvolať sudcu je obsahom čl. 147 ods. 1 ústavy, kým jeho oprávnenie odvolať sudcu je predmetom čl. 147 ods. 2 ústavy.

Oba citované odseky čl. 147 ústavy majú iný účel. Kým účelom čl. 147 ods. 1 ústavy je odvolanie sudcu ako sankcia, tak účelom čl. 147 ods. 2 písm. b) ústavy je odvolanie sudcu po dosiahnutí veku, po ktorom by, podľa úvahy ústavodarcu, už bolo potrebné individuálne u sudcu zvážiť, či bude vykonávať toto povolanie... Toto zváženie ústavodarca zveril prezidentovi republiky, pričom kritériá, na základe ktorých môže toto svoje oprávnenie uplatniť, nijako nevymedzil a ponechal ich výlučne na uvážení prezidenta v každom jednotlivom prípade.“

Vo vzťahu k povinnosti Súdnej rady predložiť prezidentovi návrh na odvolanie sudcu po dosiahnutí veku 65 rokov prezident, analyzujúc nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 10/05, uvádza, že z jeho odôvodnenia vyplýva, že „... *súdna rada môže, hoci v rozpore s čl. 2 ods. 2 ústavy, nepredložiť návrh na odvolanie sudcu z funkcie podľa čl. 147 ods. 2 písm. b) ústavy (pre dosiahnutie veku 65 rokov) výlučne v prípade, ak rozhodne, že dôvod na odvolanie sudcu neexistuje...*

Inak napísané, súdna rada sa zbaví svojej zodpovednosti predložiť návrh na odvolanie sudcu z dôvodu dosiahnutia veku 65 rokov jedine vtedy, ak najmenej 10 hlasmi za rozhodne o tom, že sudca, o ktorom minister spravodlivosti oznámil, že dosiahol vek 65 rokov a viac, v skutočnosti takýto vek nedosiahol.

Ústavnému súdu však pri formulovaní takého právneho záveru ušlo to, že k takému rozhodnutiu môže dôjsť len teoreticky, v prípade, ak by sa minister spravodlivosti zmýlil v dátume narodenia sudcu, o ktorom oznamuje, že dosiahol vek 65 a viac rokov. A preto je zjavné, že okrem tejto teoretickej možnosti, súdnej rade vždy vzniká povinnosť predložiť návrh na odvolanie sudcu pre dosiahnutie veku 65 rokov. Ani súdna rada totiž nemôže rozhodnúť o tom, že sudca nemá 65 a viac rokov, ak ich v skutočnosti dosiahol.“

K námietke sťažovateľky v druhom rade, že Súdna rada nepredložila návrh na jej odvolanie z funkcie sudkyne, ale len oznámila prezidentovi republiky to, že dovŕšila vek 65 rokov, prezident vo svojom vyjadrení konštatuje, že je neopodstatnená a v tejto

súvislosti, poukazujúc na text § 18 ods. 3 zákona o sudcoch, zdôrazňuje, že zákon o sudcoch v označenom ustanovení „*upravuje návrh súdnej rady na odvolanie sudcov a v žiadnom prípade neumožňuje súdnej rade len informovať prezidenta republiky o tom, že niektorý sudca alebo niektorá sudkyňa dovърšili 65 rokov veku*“.

Za zjavne neopodstatnenú považuje prezident aj námietku sťažovateľky v druhom rade JUDr. Heleny Kožíkovej, že riadne neodôvodnil svoje rozhodnutie o jej odvolaní. V tejto súvislosti prezident predovšetkým zdôrazňuje, že v jeho rozhodnutí je uvedené, „... *že došlo k splneniu dvoch základných predpokladov na odvolanie sťažovateľky z funkcie sudkyne: dosiahnutie veku 65 rokov a návrh súdnej rady. Takéto odôvodnenie splňa všetky požiadavky na riadnu správu vecí verejných, ktorou je aj prezident republiky viazaný.*“.

K námietke sťažovateľky v druhom rade, že jej nebolo riadne doručené rozhodnutie o odvolaní, prezident uvádza, že „*jej bolo riadne doručené náhradným spôsobom; predkladáme o tom senátu ústavného súdu listiny, ktoré to preukazujú, ako aj stanovisko Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky, podľa ktorého k doručeniu rozhodnutia o odvolaní sťažovateľky z funkcie sudkyne a k jej odvolaniu došlo účinným a zákonom predpokladaným spôsobom*“.

II.2.2 Vyjadrenie Súdnej rady k sťažnosti sťažovateľky v druhom rade

Vyjadrenie Súdnej rady k sťažnosti sťažovateľky v druhom rade doručila ústavnému súdu jej predsedníčka 2. mája 2016. Vo vyjadrení sa predovšetkým uvádza:

«... *Zo sťažnosti JUDr. Heleny Kožíkovej vyplýva, že sťažovateľka pôsobiaca ako sudkyňa Okresného súdu Bratislava I, sa o odvolaní z funkcie sudcu dozvedela až od predsedníčky Okresného súdu Bratislava I ako i z oznámenia o odvolaní z funkcie zverejnenom na internetovej stránke Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky.*

Sťažovateľka v sťažnosti uvádza, že ustanovenie čl. 147 ods. 2 ústavy, nie je konštruované ako ústavný imperatív prikazujúci prezidentovi odvolať z funkcie sudcu, ktorý dovърšil vek 65 rokov. Z ústavy tiež nemožno vyvodit' ústavnú povinnosť súdnej rady predložit' sudcov, ktorí dosiahli vek 65 rokov na ich odvolanie prezidentovi. Sťažovateľka

d'alej uvádza vyjadrenia jednotlivých členov súdnej rady na zasadnutí, zachytených v zápisnici z rokovania súdnej rady z 30. marca 2015, ktoré sú názorovo rozdielne vo vzťahu k povinnosti súdnej rady predložiť prezidentovi návrh na odvolanie sudcu po dovŕšení veku 65 rokov. Preto nemožno napadnuté uznesenie súdnej rady považovať za spôsobilý návrh na odvolanie sudcu podľa čl. 141a ods. 5 písm. c) v spojení s čl. 147 ods. 2 písm. b) ústavy. Podľa sťažovateľky, k uvedenému záveru korešponduje aj text napadnutého rozhodnutia súdnej rady, z ktorého jednoznačne nevyplýva, že súdna rada vskutku navrhla odvolanie sťažovateľky z funkcie sudcu. Napadnuté uznesenie súdnej rady sťažovateľka vníma len vo význame, že súdna rada oznámila prezidentovi zoznam sudcov, ktorí dovŕšili ústavne relevantný vek a nemožno ho považovať za návrh na odvolanie. Z tohto dôvodu, podľa sťažovateľky neexistovalo uznesenie súdnej rady, ktorým by bol podaný návrh na odvolanie sťažovateľky z funkcie sudcu, a preto ani prezident nebol oprávnený vydať rozhodnutie o odvolaní sťažovateľky z funkcie sudcu (t.j. rozhodnúť bez existencie základného predpokladu pre rozhodnutie prezidenta).

Súdna rada na svojom 28. zasadnutí, ktoré sa konalo 30. marca 2015, prerokovala návrhy sudcov, ktorí dosiahli vek 65 rokov a posúdila existenciu dôvodov uvedených v čl. 147 ods. 2 písm. b) ústavy.

Dôvody na odvolanie z funkcie sudcu sú obsiahnuté predovšetkým v čl. 147 ústavy a ustanovenia § 18 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sudcoch“). ...

- Z hľadiska procesu odvolania z funkcie sudcu z dôvodu dosiahnutia 65 rokov veku*
- minister každoročne oznámi súdnej rade mená sudcov, ktorí v konkrétnom roku dosiahnu vek 65 rokov,*
  - súdna rada na zasadnutí prerokuje návrh na odvolanie sudcov, ktorí dosiahli vek 65 rokov,*
  - súdna rada prijme uznesenie,*
  - súdna rada predloží prezidentovi, v zmysle čl. 141a ods. 5 písm. c) ústavy a § 18 ods. 3 zákona o sudcoch zoznam sudcov, ktorí dosiahli vek 65 rokov.*

Vyššie citovaný článok 147 ods. 2 ústavy taxatívne vymenúva dôvody, pre ktoré môže prezident odvolať sudcu z funkcie sudcu. Ustanovenie § 18 ods. 3 zákona o sudcoch ukladá

povinnosť súdnej rade predložiť prezidentovi návrh na odvolanie sudcov, ak existuje dôvod - v tomto prípade dosiahnutie veku sudcu 65 rokov.

Návrh súdna rada predkladá prezidentovi po prerokovaní a prijatí uznesenia. Vychádzajúc zo zápisnice 28. zasadnutia súdnej rady, konaného 30. marca 2015, bol jednohlasne schválený program rokovania súdnej rady, ktorého súčasťou bol bod programu „Prerokovanie personálnych otázok sudcov podľa § 18 ods. 2 písm. b) zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (SR 211/2013, SR 216/2014, SR 83/2015)“. Súdna rada rokovala individuálne k jednotlivým sudcom s možnosťou ich účasti na rokovaní a vyjadrenia sa dotknutých sudcov. Po rozprave sa uskutočnilo hlasovanie, ktorým sa rozhodovalo „o podaní návrhu na odvolanie sudcov, ktorí dovърšili 65 rokov veku“. Podľa zápisnice z prítomných 16 členov hlasovalo za: 14, proti: 1, zdržal sa: 1.

Súdna rada ako kolektívny orgán svoje právo prerokovať a rozhodnúť uplatňuje prostredníctvom uznesenia v súlade s čl. 141a ods. 6 ústavy, podľa ktorého na prijatie uznesenia súdnej rady je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny všetkých jej členov. To znamená, že súdna rada svoje rozhodnutia realizuje prostredníctvom prijímania uznesení. Podľa ústavy, zákona o sudcoch a Rokovacieho poriadku súdnej rady je prijatie uznesenia jediným spôsobom, akým rozhoduje súdna rada o veciach patriacich do jej pôsobnosti.

Vychádzajúc z vyššie uvedeného hlasovania bolo prijaté uznesenie súdnej rady č. 444, ktorým súdna rada predkladá prezidentovi sudcov vymenovaných v predmetnom uznesení, ktorí naplnili dôvod „dosiahnutie veku 65 rokov“ na odvolanie z funkcie sudcu (§ 18 ods. 2 písm. b) zákona o sudcoch), a teda prijatie uznesenia súdnej rady k prerokovanému bodu, je návrhom na odvolanie sudcov prezidentom, bez ohľadu na vyjadrenia a výmenu názorov členov súdnej rady v rozprave k predmetnému bodu rokovania súdnej rady, pred hlasovaním.

Prijaté uznesenie č. 444 sa odvoláva na čl. 147 ods. 2 ústavy a na § 18 ods. 2 písm. b) zákona o sudcoch (možnosť odvolania z funkcie sudcu prezidentom Slovenskej republiky na návrh súdnej rady), na čl. 141a ods. 5 ústavy (pôsobnosť súdnej rady - predkladať prezidentovi Slovenskej republiky návrhy na odvolanie sudcov), na ustanovenie § 18 ods. 3 zákona o sudcoch (ak sú splnené dôvody na odvolanie dovърšením veku sudcu 65

rokov, povinnosť pre súdnu radu predložiť návrh prezidentovi) a zároveň obsahuje menný zoznam sudcov. Na základe uvedeného, súdna rada považuje uznesenie za jednoznačné.

Súdna rada uznesením č. 444 z 30. marca 2015 si splnila zákonom stanovenú povinnosť a predložila návrh, v ktorom uviedla menný zoznam sudcov, ktorí naplnili dôvod dovŕšenia 65 rokov veku, a ktorý je dôvodom na možné odvolanie z funkcie sudcu prezidentom Slovenskej republiky, t. j. súdna rada predložila návrh na odvolanie sudcov menovite uvedených v predmetnom uznesení č. 444.

Na podklade vyjadreného je súdna rada toho názoru, že jej postup bol v súlade s jej ústavným a zákonným vymedzením, a preto súdna rada navrhuje, aby ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľky na prístup k voleným a iným verejným funkciám podľa čl. 30 ods. 4 ústavy a právo na vstup do verejných služieb svojej krajiny za rovnakých podmienok podľa čl. 25 písm. c) Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach, porušené nebolo.

Súdna rada zároveň oznamuje, že súhlasí, aby... ústavný súd upustil od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti.»

II.2.3 Stanovisko právneho zástupcu sťažovateľky v druhom rade

Dňa 13. mája 2016 bolo po predchádzajúcej výzve ústavnému súdu doručené stanovisko právneho zástupcu sťažovateľky v druhom rade k vyjadreniam prezidenta a Súdnej rady, v ktorom sa v prvom rade uvádza, že sťažovateľka v druhom rade „nesúhlasí s upustením od ústneho pojednávania a žiada, aby sa v uvedenej veci konalo ústne pojednávanie“. V stanovisku sa ďalej uvádza, že „Po oboznámení sa s vyjadrením prezidenta Slovenskej republiky sp. zn. 2287-2016-KPSR zo dňa 19. 04. 2016 a s vyjadrením predsedníčky Súdnej rady Slovenskej republiky sp. zn. 104/2016 zo dňa 27. 04. 2016 k prijatej ústavnej sťažnosti, sťažovateľka v tomto štádiu konania uvádza, že s nimi nesúhlasí a považuje ústavnú sťažnosť za dôvodnú.“.

II.2.4 Rozhodovanie o námietkach predpojatosti vznesených sťažovateľkou v druhom rade

Dňa 31. augusta 2016 (bezprostredne pred konaním ústneho pojednávania nariadeného na 6. september 2016, pozn.) bolo ústavnému súdu doručené podanie sťažovateľky v druhom rade označené ako „*Vec: Vyhlásenie účastníka o odmietnutí sudcov pre predpojatost*“, ktorého obsah tvorili námietky predpojatosti vznesené proti sudcovi Lajosovi Mészárosovi a sudcovi Ladislavovi Oroszovi. Vznesené námietky predpojatosti sťažovateľka v druhom rade JUDr. Helena Kožíková odôvodnila jednak svojím blízkym kolegiálnym vzťahom k bývalému predsedovi Najvyššieho súdu Slovenskej republiky JUDr. Štefanovi Harabinovi, ktorý viackrát v konaniach pred ústavným súdom namietal predpojatost namietaných sudcov, ako aj ich „*nie neutrálnym vzťahom*“ k prezidentovi, ktorý odvodzuje od ich odlišných stanovísk pripojených k uzneseniu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 45/2015 z 28. októbra 2015 vo veci výkladu právomoci prezidenta vymenúvať sudcov ústavného súdu.

O námietkach predpojatosti sťažovateľky v druhom rade rozhodol senát príslušný podľa platného rozvrhu práce ústavného súdu uznesením sp. zn. III. ÚS 724/2016 z 18. októbra 2016 tak, že namietaných sudcov z konania o sťažnostiach sťažovateľiek nevyvlúčil.

II.3 Ústne pojednávanie

Vzhľadom na skutočnosť, že sťažovateľka v druhom rade nevyslovila súhlas s upustením od ústneho pojednávania, ústavný súd 21. júla 2016 nariadil verejné ústne pojednávanie na 6. september 2016, ktoré vzhľadom na námietku predpojatosti vznesenú sťažovateľkou v druhom rade zrušil a následne po vydaní uznesenia sp. zn. III. ÚS 724/2016 z 18. septembra 2016 nariadil pojednávanie na 15. december 2016.

Ústneho pojednávania, ktoré sa uskutočnilo 15. decembra 2016, sa zúčastnil len právny zástupca sťažovateľky v druhom rade. Ostatní účastníci konania sa z účasti na ústnom pojednávaní ospravedlnili a, poukazujúc na svoje predchádzajúce vyjadrenia, vyslovili súhlas s konaním pojednávania bez ich účasti.

Po otvorení ústneho pojednávania sudca spravodajca informoval o doterajšom priebehu konania o sťažnostiach sťažovateľiek. Následne predseda senátu poskytol priestor na vystúpenie právneho zástupcovi sťažovateľky v druhom rade, ktorý v ňom stručne zhrnul základné východiská sťažostnej argumentácie JUDr. Heleny Kožíkovej a poukázal pritom na skutočnosť, že zo sudcov navrhnutých na odvolanie uznesením Súdnej rady č. 444 z 30. marca 2015 ešte aj v súčasnosti dvaja vykonávajú sudcovskú funkciu, čo sponchybňuje nezávislosť výkonu ich funkcie. Právny zástupca sťažovateľky v druhom rade zaujal kritický postoj aj k predchádzajúcej praxi Súdnej rady, ktorá posudzovala a rozhodovala o návrhoch na odvolanie sudcov zo sudcovskej funkcie *an bloc*, t. j. bez individuálneho posúdenia jednotlivých sudcov. Aj keď sa táto prax zmenila, keďže každý „*sudca sa prejednáva individuálne*“, nie je podľa jeho názoru ani v súčasnosti jasné, na základe akých kritérií sa pri odvolávaní sudcov z výkonu funkcie postupuje. Na otázku sudcu spravodajcu, či sú pre činnosť Súdnej rady záväzné právne názory ústavného súdu vyjadrené v odôvodneniach jeho rozhodnutí vydaných v konaní o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1 ústavy, právny zástupca sťažovateľky v druhom rade odpovedal kladne zdôrazňujúc, že tieto právne názory považuje za „*materiálny prameň práva*“.

III.

Relevantná právna úprava odvolávania sudcov všeobecných súdov z dôvodu dosiahnutia veku 65 rokov a jej ústavne konformná interpretácia a aplikácia

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Vychádzajúc z podstaty oboch sťažností, ústavný súd konštatuje, že predtým, ako vysloví svoj meritórny postoj k jednotlivým námietkam sťažovateľiek, je žiaduce, aby, zohľadňujúc svoju doterajšiu judikatúru, formuloval základné ústavné východiská

a požiadavky k ústavne konformnej interpretácii a aplikácii platnej právnej úpravy odvolávania sudcov všeobecných súdov zo sudcovskej funkcie, s osobitným zreteľom na odvolávanie z funkcie z dôvodu dosiahnutia ústavou ustanoveného veku.

III.1 Ústavná úprava odvolávania sudcov všeobecných súdov

Ešte pred poukazom na ustanovenia ústavy, ktoré upravujú odvolávanie sudcov všeobecných súdov zo sudcovskej funkcie, ústavný súd považuje za žiaduce poukázať na svoj ustálený prístup k interpretácii ústavy založený na vnímaní ústavy ako právneho celku, ktorý treba aplikovať vo vzájomnej súvislosti všetkých ústavných noriem (II. ÚS 128/95). Každé ustanovenie ústavy treba teda interpretovať a uplatňovať v nadväznosti na iné normy ústavy, pokiaľ existuje medzi nimi príčinná súvislosť (II. ÚS 48/97), t. j. ustanovenia ústavy sa vysvetľujú a uplatňujú vo vzájomnej súvislosti všetkých relevantných noriem (II. ÚS 31/97, PL. ÚS 13/97, PL. ÚS 15/98, II. ÚS 10/99, I. ÚS 53/01, m. m. PL. ÚS 9/04 atď.).

Ústava Slovenskej republiky upravuje odvolávanie sudcov všeobecných súdov z funkcie v ustanoveniach čl. 141a ods. 5, čl. 141 ods. 6, čl. 145 ods. 1 a najmä v čl. 147.

Podľa čl. 141a ods. 5 písm. c) ústavy do pôsobnosti Súdnej rady Slovenskej republiky patrí predkladať prezidentovi Slovenskej republiky návrhy kandidátov na vymenovanie sudcov a návrhy na odvolanie sudcov [v znení účinnom do 31. augusta 2014 išlo o ustanovenie čl. 141 ods. 4 písm. a) ústavy, pozn.].

Podľa čl. 141a ods. 6 ústavy na prijatie uznesenia Súdnej rady Slovenskej republiky je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny všetkých jej členov.

Podľa čl. 145 ods. 1 ústavy sudcov vymenúva a odvoláva prezident Slovenskej republiky na návrh Súdnej rady Slovenskej republiky; vymenúva ich bez časového obmedzenia.

Podľa čl. 147 ods. 1 ústavy prezident Slovenskej republiky na návrh Súdnej rady Slovenskej republiky sudcu odvolá na základe právoplatného odsudzujúceho rozsudku za úmyselný trestný čin, alebo ak bol právoplatne odsúdený za trestný čin a súd nerozhodol v jeho prípade o podmienenečnom odložení výkonu trestu odňatia slobody, na základe rozhodnutia disciplinárneho senátu pre čin, ktorý je nezlučiteľný s výkonom funkcie sudcu, alebo ak zanikla jeho voliteľnosť do Národnej rady Slovenskej republiky.

Podľa čl. 147 ods. 2 ústavy prezident Slovenskej republiky na návrh Súdnej rady Slovenskej republiky môže sudcu odvolať,

a) ak mu zdravotný stav dlhodobo nedovoľuje, najmenej počas jedného roka, riadne vykonávať sudcovské povinnosti,

b) ak dosiahol vek 65 rokov.

V širšom kontexte je v nadväznosti na už zdôraznenú zásadu výkladu ústavných noriem v ich vzájomnej príčinnej súvislosti žiaduce vziať do úvahy aj ďalšie ústavné normy, z ktorých sú vyvoditeľné požiadavky na výkon pôsobnosti Súdnej rady navrhovať prezidentovi odvolanie sudcov a tiež požiadavky na výkon právomoci prezidenta odvolávať sudcov všeobecných súdov z funkcie. Ide najmä o čl. 1 ods. 1 ústavy, z ktorého sú vyvoditeľné princípy demokratického a právneho štátu, ku ktorým patrí aj zákaz svojvôle (PL. ÚS 52/99, PL. ÚS 49/03, PL. ÚS 1/04, PL. ÚS 12/05), ako aj princíp transparentnosti výkonu štátnej moci a jej verejnej kontrolovateľnosti (PL. ÚS 4/2012). Rovnako tak je žiaduce zohľadniť ústavné normy, z ktorých možno vyvodiť funkcie, ktoré plnia Súdna rada a prezident v ústavnom mechanizme, zvlášť pri výkone svojich kreačných právomocí. Vo vzťahu k prezidentovi ide najmä o dikciu druhej vety čl. 101 ods. 1 ústavy, podľa ktorej „Prezident... svojím rozhodovaním zabezpečuje riadny chod ústavných orgánov“ (k tomu pozri najmä uznesenie sp. zn. PL. ÚS 4/2012 z 24. októbra 2012 vrátane odlišných stanovísk k tomuto uzneseniu). Význam označeného ustanovenia ústavy ústavný súd zvýraznil aj vo veci sp. zn. III. ÚS 571/2014, keď uviedol: «Otázkou riadneho chodu ostatných ústavných orgánov, pokiaľ ide o zachovanie základných princípov fungovania materiálneho právneho štátu, možno považovať za súčasť „materiálneho jadra“ ústavy». *Funkcie Súdnej rady v ústavnom mechanizme možno vyvodiť najmä z čl. 141a ods. 5*

ústavy, v ktorom je vymedzená jej pôsobnosť (pozri k tomu najmä nález sp. zn. PL. ÚS 2/2012 z 18. novembra 2015 vrátane odlišných stanovísk k nemu).

III.2 Zákonná úprava odvolávania sudcov všeobecných súdov

Na ústavnú úpravu nadväzuje zákonná úprava odvolávania sudcov, ktorá je obsiahnutá v § 18 zákona o sudcoch.

Podľa § 18 ods. 1 zákona o sudcoch prezident na návrh Súdnej rady sudcu odvolá

- a) na základe právoplatného odsudzujúceho rozsudku za úmyselný trestný čin,
- b) ak bol právoplatne odsúdený za trestný čin a súd v jeho prípade nerozhodol o podmienenečnom odložení výkonu trestu odňatia slobody,
- c) na základe rozhodnutia disciplinárneho senátu pre čin, ktorý je nezlučiteľný s výkonom funkcie sudcu,
- d) ak zanikla jeho voliteľnosť do Národnej rady Slovenskej republiky.

Podľa § 18 ods. 2 zákona o sudcoch prezident na návrh Súdnej rady môže sudcu odvolať, ak

- a) mu zdravotný stav dlhodobo nedovoľuje, najmenej počas jedného roka, riadne vykonávať sudcovské povinnosti,
- b) dosiahol vek 65 rokov.

Podľa § 18 ods. 3 zákona o sudcoch ak sú dôvody na odvolanie z funkcie sudcu podľa odseku 1 alebo 2, Súdna rada musí predložiť prezidentovi návrh na odvolanie sudcu. Ak sú dôvody na odvolanie z funkcie sudcu podľa odseku 2 písm. a), predseda súdu oznámi túto skutočnosť Súdnej rade. Ak sú dôvody na odvolanie z funkcie sudcu podľa odseku 2 písm. b), minister oznámi túto skutočnosť Súdnej rade.

Podľa § 18 ods. 4 zákona o sudcoch dňom, keď bolo sudcovi doručené rozhodnutie o odvolaní, funkcia sudcu zaniká.

III.3 Analýza relevantnej právnej úpravy a relevantná judikatúra ústavného súdu k odvolávaniu sudcov všeobecných súdov

Z citovaných ustanovení ústavy a zákona o sudcoch sú pre odvolávanie sudcov z dôvodu dosiahnutia veku 65 rokov relevantné predovšetkým ustanovenia čl. 147 ods. 2 písm. b) ústavy a § 18 ods. 2 a 3 zákona o sudcoch, medzi ktorých dikciou je určité napätie, ktoré je žiaduce preklenúť prostredníctvom ústavne konformného výkladu.

Z textu čl. 147 ods. 2 písm. b) ústavy možno vyvodit' tieto skutočnosti:

a) prezident môže (fakultatívne) odvolať sudcu z funkcie aj z dôvodu, že dosiahol vek 65 rokov,

b) prezident môže sudcu, ktorý dosiahol vek 65 rokov, odvolať z funkcie len na základe návrhu Súdnej rady, t. j. ide o viazanú kreačnú právomoc prezidenta vyžadujúcu súčinnosť Súdnej rady,

c) v čl. 147 ods. 2 písm. b) ústavy ani v nijakom ďalšom ustanovení ústavy nie je výslovne ustanovená povinnosť Súdnej rady predkladať prezidentovi návrhy na odvolanie všetkých sudcov, ktorí dosiahli vek 65 rokov, a tobož nie informáciu o tom, ktorí sudcovia všeobecných súdov tento vek už dosiahli.

Text § 18 ods. 2 zákona o sudcoch je identický s textom čl. 147 ods. 2 písm. b) ústavy, a preto má analogickú výpovednú hodnotu ako označené ustanovenie ústavy.

Text § 18 ods. 3 zákona o sudcoch ide nad rámec ústavnej úpravy, pričom z neho možno (na prvý pohľad) vyvodit' tieto relevantné závery:

a) ak sudca dosiahne vek 65 rokov, „... Súdna rada musí predložiť prezidentovi návrh na odvolanie sudcu“,

b) informáciu o tom, ktorí sudcovia dosiahli vek 65 rokov, predkladá Súdnej rade minister spravodlivosti Slovenskej republiky (minister je povinný túto informáciu Súdnej rade predložiť).

V nadväznosti na (určité) napätie vyvoditeľné z textu ústavnej a zákonnej úpravy odvolávania sudcov všeobecných súdov z funkcie ústavný súd považuje za žiaduce zdôrazniť, že nespochybniteľnou súčasťou ústavne konformného výkladu je požiadavka, podľa ktorej sa ústavne konformná interpretácia zákonnej úpravy musí vždy vyvodzovať z ústavnej úpravy, pričom je zároveň neprípustné, aby sa nejasnosti ústavného výkladu odstraňovali výlučne poukazom na zákonnú úpravu.

Ešte pred analýzou možných interpretačných prístupov k ústavnej a zákonnej úprave odvolávania sudcov všeobecných súdov z funkcie z dôvodu dosiahnutia ústavou ustanoveného veku, ústavný súd považuje za potrebné zdôrazniť, že právomoc Súdnej rady predkladať prezidentovi návrhy na odvolanie sudcov, ktorí dosiahli vek 65 rokov, ustanovenú v § 18 ods. 3 zákona o sudcoch nemožno interpretovať bez príčinnej súvislosti so skutočnosťou, že Súdna rada je kolektívny orgán, ktorý prijíma rozhodnutia hlasovaním, pričom z čl. 141a ods. 6 ústavy vyplýva, že na prijatie uznesenia je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny všetkých členov Súdnej rady. Vzhľadom na skutočnosť, že Súdna rada je autonómny a nezávislý ústavný orgán, nemožno vylúčiť, že návrh uznesenia o predložení návrhu na odvolanie sudcu (sudcov) prezidentovi z dôvodu, že dosiahli vek 65 rokov, nezíska ústavou požadovanú väčšinu, a teda nebude schválený. Je očividné, že za tejto situácie môže Súdna rada účinne brániť výkonu právomoci prezidenta odvolávať sudcov z funkcie po dosiahnutí veku 65 rokov, a tým zároveň konzervovať existujúce zloženie sudcovského stavu (brániť jeho prirodzenej obnovy).

Z posudzovanej ústavnej a zákonnej úpravy odvolávania sudcov všeobecných súdov z funkcie sudcov z dôvodu dosiahnutia veku 65 rokov sa črtajú dva možné prístupy k jej interpretácii. Prvý interpretačný prístup vychádza z bezvýhradnej povinnosti Súdnej rady predkladať prezidentovi návrhy na odvolanie všetkých sudcov, ktorí dosiahli vek 65 rokov (s prípadným odporúčaním, aby niektorého z nich neodvolal). Ide o interpretáciu založenú primárne na preferencii zákonnej úpravy spočívajúcej v rigoróznom výklade § 18 ods. 3 zákona o sudcoch a extenzívnom výklade čl. 147 ods. 2 ústavy, podľa ktorého je v jeho texte implikovaná (explicitne nevyjadrená) povinnosť Súdnej rady predkladať prezidentovi návrhy na odvolanie z funkcie všetkých sudcov všeobecných súdov, ktorí dosiahli 65 rok

veku. V prospech tohto výkladu by sa dalo argumentovať aj poukazom na ústavnú zásadu spolupráce jednotlivých zložiek štátnej moci, ktorá sa uplatňuje zvlášť vtedy, keď výkon ústavných právomocí jednej zložky štátnej moci predpokladá, resp. vyžaduje súčinnosť inej zložky štátnej moci (m. m. I. ÚS 7/96, I. ÚS 61/96). Zjavným nedostatkom tohto interpretačného prístupu je skutočnosť, že priznáva Súdnej rade v procese odvolávania sudcov z dôvodu dosiahnutia veku 65 rokov *de facto* len funkciu „poštára“, t. j. nezohľadňuje jej ústavnú funkciu a zodpovednosť za zabezpečovanie riadneho výkonu súdnictva. Navyše uplatnenie tohto interpretačného prístupu je založené na formalizácii hlasovania členov Súdnej rady o návrhu na odvolanie sudcov predkladanom prezidentovi, t. j. predpokladá bezvýhradnú disciplínu členov Súdnej rady pri hlasovaní o takýchto návrhoch (ich schválenie).

Druhý z interpretačných prístupov je založený na reštriktívnom výklade § 18 ods. 3 zákona o sudcoch a racionálnom výklade príslušných ustanovení ústavy, ktorý garantuje autonómne ústavné postavenie a funkcie Súdnej rady pri zabezpečovaní chodu súdnictva. Ide o interpretáciu založenú na tom, že Súdna rada môže v zásade autonómne rozhodovať o tom, či prezidentovi návrhy na odvolanie jednotlivých sudcov, ktorí dosiahli vek 65 rokov, predloží alebo nepredloží. Najzávažnejším nedostatkom tohto interpretačného prístupu je (ako už bolo uvedené) reálna možnosť Súdnej rady účinne brániť prezidentovi pri výkone jeho právomoci odvolávať sudcov z funkcie po dosiahnutí veku 65 rokov. Za týchto okolností má právomoc prezidenta odvolávať sudcov z funkcie po dosiahnutí veku 65 rokov primárne notariálny charakter, čo možno vyvážiť len akceptovaním jeho autonómneho oprávnenia neodvolať z funkcie niektorého zo sudcov, ktorí dosiahli vek 65 rokov aj napriek tomu, že Súdna rada mu predložila relevantný návrh na jeho odvolanie.

Z uvedeného vyplýva, že aj jeden, aj druhý z možných interpretačných prístupov k ústavnej úprave odvolávania sudcov, ktorí dosiahli ústavou ustanovený vek, zo sudcovskej funkcie má svoje prednosti i nedostatky, t. j. ústavná úprava nie je ani podľa názoru ústavného súdu optimálna. Pre senát ústavného súdu rozhodujúci o sťažnostiach sťažovateľiek je ale podstatné to, že plénum ústavného súdu sa k interpretácii čl. 147 ods. 2 ústavy v nadväznosti na diskutabilný text § 18 ods. 3 zákona o sudcoch už právne

relevantným spôsobom vyjadriť v odôvodnení nálezu sp. zn. PL. ÚS 10/05 z 21. apríla 2010, v ktorom sa okrem iného uvádza: «... § 18 ods. 3 zákona o sudcoch a prísediacich (v jeho časti vzťahujúcej sa na odsek 2) sa týka odvolania sudcu v prípadoch, ak nastanú taxatívne vymenované skutočnosti, ktoré ústavodarca nepovažoval za zásadnú („absolútnu“) ústavnú prekážku ďalšieho výkonu sudcovskej funkcie konkrétnou osobou, čo je vyjadrené fakultatívnou možnosťou prezidenta odvolať sudcu (čl. 147 ods. 2 ústavy). ...

Ide o skutočnosti, ktoré vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu môžu, ale tiež nemusia predstavovať prekážku riadneho výkonu sudcovskej funkcie, prípadne narušovať záujem na riadnom výkone súdnej moci vrátane kontinuálnej obnovy sudcovského zboru a kariérneho postupu sudcov. Posúdenie týchto otázok a tvorba rozhodnutia, na účely ktorého sa tieto otázky posudzujú, spadá práve do sféry kreácie a legitimacy sudcovskej moci, v ktorej má byť súdna rada (vzhľadom na svoje ústavné postavenie a úlohu „garanta“ nezávislosti súdnictva a jeho oddelenia od ostatných orgánov štátu) relevantným mocenským prvkom, t. j. orgánom uplatňujúcim zásadný, resp. reálny vplyv v rozhodovacom procese orgánov súdnej moci. Namiesto je preto taký výklad čl. 147 ods. 2 v spojení s čl. 145 ods. 1 ústavy, podľa ktorého má súdna rada v prípadoch uvedených v čl. 147 ods. 2 písm. a) a b) ústavy právo posúdiť a rozhodnúť, či návrh na odvolanie konkrétneho sudcu prezidentovi podá.»

Ústavný súd sa v označenom náleze sp. zn. PL. ÚS 10/05 vyjadril k výkonu pôsobnosti Súdnej rady predkladať prezidentovi návrhy na odvolanie sudcov aj v spojení so spôsobom jej uznášaniam a skutočnosťou, že je kolektívnym orgánom, keď uviedol: „... Z takto koncipovanej pôsobnosti súdnej rady nemožno vyvodiť povinnosť súdnej rady tak urobiť, ak navyše podľa čl. 141a ods. 5 ústavy na prijatie uznesenia súdnej rady je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny všetkých jej členov...

Pôsobnosť súdnej rady vzhľadom na to, že ide o kolektívny orgán, sa realizuje (vzhľadom na to, že nie je osobitná úprava tohto postupu) prostredníctvom štandardných pravidiel prijímania rozhodnutí, t. j. v súlade s čl. 141a ods. 5 ústavy, podľa ktorého na prijatie uznesenia súdnej rady je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny všetkých jej členov.

Z uvedeného potom vyplýva, že návrh na odvolanie sudcov sa taktiež prijíma uznesením súdnej rady, lebo to je jediný spôsob, akým súdna rada rozhoduje o veciach patriacich do jej pôsobnosti...“

Na margo napätia medzi dikciou § 18 ods. 3 zákona o sudcoch s ústavnou úpravou ústavný súd v náleze sp. zn. PL. ÚS 10/05 uvádza, že Súdna rada môže „*napriek zneniu napadnutého slovného spojenia § 18 ods. 3 zákona o sudcoch a prísediacich... priamo aplikovať ústavu, ktorá jej zveruje pôsobnosť vo veciach predkladania návrhov na odvolanie sudcov, ale neukladá jej povinnosť predložiť prezidentovi návrhy na odvolanie sudcov*“.

Z citovaného celkom zjavne vyplýva, že plénum ústavného súdu sa v náleze sp. zn. PL. ÚS 10/05 z 21. apríla 2010 priklonilo k druhému z už analyzovaných interpretačných prístupov, ktorý je založený na autonómnom oprávnení Súdnej rady rozhodnúť hlasovaním o tom, že návrh na odvolanie niektorých sudcov, ktorí dosiahli vek 65 rokov, prezidentovi nepredloží.

Senát ústavného súdu rozhodujúci o sťažnostiach sťažovateliek je, rešpektujúc princíp právnej istoty, viazaný už citovanými právnymi názormi (pléna) ústavného súdu vyjadrenými v náleze sp. zn. PL. ÚS 10/05, t. j. nemôže rozhodovať v rozpore s týmito právnymi názormi (a to ani vtedy, ak by mali jeho členovia iný názor) a nemá ani možnosť iniciovať právne relevantným spôsobom ich prelomenie postupom podľa § 6 zákona o ústavnom súde vzhľadom na to, že ide o právne názory pléna ústavného súdu, ktoré môže korigovať len plénum ústavného súdu. Z uvedených dôvodov ústavný súd považuje citované právne názory obsiahnuté v náleze sp. zn. PL. ÚS 10/05 z 21. apríla 2010 za záväzné východisko pre svojej rozhodovanie o sťažnostiach sťažovateliek o to viac, že v čase, keď Súdna rada rozhodovala o odvolaní sťažovateliek z funkcie sudkýň, už tieto právne názory boli verejne prístupné a členovia Súdnej rady ich mohli a mali poznať.

Rešpektujúc skutočnosť, že právne názory vyslovené vo veci sp. zn. PL. ÚS 10/05 predstavujú pre ústavný súd (jeho senát) základné východisko pre jeho rozhodovanie

o sťažnostiach sťažovateľiek, považuje nad ich rámec za žiaduce uviesť niekoľko doplňujúcich poznámok. V prvom rade ústavný súd považuje za potrebné zdôrazniť, že skutočnosť, že Súdna rada môže na základe výsledkov hlasovania odmietnuť predložiť návrh na odvolanie sudcu, ktorý dosiahol vek 65 rokov, prezidentovi, neznamena, že rozhodovanie Súdnej rady o týchto otázkach nie je ničím limitované. Limity výkonu pôsobnosti Súdnej rady predkladať prezidentovi návrhy na odvolanie sudcov možno odvodiť predovšetkým z kľúčovej ústavnej funkcie Súdnej rady smerujúcej primárne k zabezpečeniu riadneho výkonu súdnictva a tiež ústavnej zodpovednosti Súdnej rady ako celku, ako aj jej jednotlivých členov za výkon svojej ústavnej funkcie [vrátane možnosti ich predčasného odvolania z funkcie (k tomu pozri uznesenie sp. zn. IV. ÚS 46/2011 zo 17. februára 2011)] a zákazu svojvôle, ktorý sa vzťahuje na výkon všetkých verejných funkcií. Súdna rada (resp. jej členovia) pri výkone svojej pôsobnosti predkladať prezidentovi návrhy na odvolanie sudcov z funkcie z dôvodu dosiahnutia veku 65 rokov musí prihliadať aj na účel a zmysel ústavnej úpravy ukončenia výkonu sudcovskej funkcie z dôvodu dosiahnutia ústavou ustanoveného veku, ktorá je (okrem iného) v záujme prirodzenej obnovy sudcovského stavu podľa názoru ústavného súdu zjavne založená na konštrukcii, v zmysle ktorej je výkon funkcie sudcu po dosiahnutí 65 roku veku výnimkou a, naopak, pravidlom je stav, keď funkciu sudcu vykonávajú len sudcovia, ktorí ešte nedosiahli ústavou ustanovený vek.

Ústavná konštrukcia odvolávania sudcov z funkcie z dôvodu dosiahnutia veku 65 rokov, ktorú ústavný súd akceptuje aj pri rozhodovaní o sťažnosti sťažovateľiek, síce preferuje Súdnu radu, ale to neznamena, že úloha prezidenta je v tomto procese len symbolická (notariálna). Ústavný súd túto skutočnosť už zvýraznil aj vo veci sp. zn. PL. ÚS 10/05, keď v odôvodnení nálezu uviedol: «... *prezident má nepochybne právo posúdiť a rozhodnúť sa, či návrhu súdnej rady vyhovie (vychádzajúc z formulácie „môže sudcu odvolať“ v čl. 147 ods. 2 ústavy).*»

IV.

Relevantná judikatúra ústavného súdu k základnému právu na prístup k voleným a iným verejným funkciám za rovnakých podmienok podľa čl. 30 ods. 4 ústavy a právu na vstup do verejných služieb svojej krajiny za rovnakých podmienok podľa čl. 25 písm. c) medzinárodného paktu

Obe sťažovateľky zhodne namietajú, že napadnutými rozhodnutiami prezidenta v spojení s napadnutými uzneseniami Súdnej rady bolo porušené ich základné právo podľa čl. 30 ods. 4 ústavy a právo podľa čl. 25 písm. c) medzinárodného paktu. Z uvedeného dôvodu považuje ústavný súd za potrebné poukázať na svoju doterajšiu judikatúru týkajúcu sa označených práv, ktorá by mala tvoriť jedno z východísk pre rozhodnutie o sťažnostiach sťažovateľiek.

Podľa čl. 30 ods. 4 ústavy občania majú za rovnakých podmienok prístup k voleným a iným verejným funkciám.

Podľa čl. 25 písm. c) medzinárodného paktu každý občan má právo a možnosť bez akýchkoľvek rozdielov uvedených v čl. 2 a bez neodôvodnených obmedzení vstúpiť za rovnakých podmienok do verejných služieb svojej krajiny.

Z porovnania dikcie čl. 30 ods. 4 ústavy a čl. 25 písm. c) medzinárodného paktu možno vyvodiť záver, že základné právo na prístup k voleným a iným verejným funkciám za rovnakých podmienok garantovaným ústavou a právo na vstup do verejných služieb svojej krajiny za rovnakých podmienok garantovaným medzinárodným paktom sú v zásade totožné, určitý rozdiel medzi nimi spočíva v podstate iba v tom, že výraz „verejné služby svojej krajiny“ má nepochybne širší význam ako výraz „volené a iné verejné funkcie“ (I. ÚS 76/2011 a tiež I. ÚS 497/2014). K zásadnej zhode medzi obsahom základného práva podľa čl. 30 ods. 4 ústavy a práva podľa čl. 25 písm. c) medzinárodného paktu sa ústavný súd vyjadril tiež vo veci sp. zn. IV. ÚS 299/2011, keď uviedol, že aj toto právo obsahuje možnosť každého občana bez akýchkoľvek rozdielov a bez neodôvodnených obmedzení

vstúpiť za rovnakých podmienok do verejných služieb svojej krajiny s vylúčením akejkoľvek diskriminácie podľa čl. 26 medzinárodného paktu. Z uvedeného dôvodu ústavný súd považuje za dostatočné venovať pozornosť analýze obsahu základného práva podľa čl. 30 ods. 4 ústavy, ktorej závery možno vzťahovať aj na právo podľa čl. 25 písm. c) medzinárodného paktu (obsah tohto práva ústavný súd podrobne analyzoval v konaní I. ÚS 397/2014).

Pri rozhodovaní o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, ako aj v konaní o výklade ústavy a ústavných zákonov podľa čl. 128 ústavy sa ústavný súd už viackrát vyjadril k podstate a obsahu základného práva podľa čl. 30 ods. 4 ústavy.

Vo vzťahu k obsahu základného práva podľa čl. 30 ods. 4 ústavy ústavný súd štandardne uvádza, že jeho obsahom je prístup k volenej a inej verejnej funkcii a možnosť nediskriminačného uchádzania sa o takúto funkciu. Článok 30 ods. 4 ústavy nezaručuje právo verejnú funkciu dostať, ale iba právo na prístup k nej, t. j. právo uchádzať sa o verejnú funkciu za rovnakých podmienok, aké majú vytvorené iní uchádzači (pozri napr. IV. ÚS 299/2011, I. ÚS 397/2014).

Vo vzťahu k orgánom, ktoré svojimi rozhodnutiami alebo postupom môžu porušiť základné právo podľa čl. 30 ods. 4 ústavy, ústavný súd vo svojej doterajšej judikatúre okrem iného uviedol, že orgány zabezpečujúce prístup k voleným a iným verejným funkciám môžu porušiť čl. 30 ods. 4 ústavy aj tým, že „sťažia, uľahčia alebo znemožnia uchádzanie sa o funkciu“ (m. m. III. ÚS 75/01), resp. vtedy, ak nezabezpečia „objektívitu konania“ (m. m. II. ÚS 9/00). Uvedené východiská treba vnímať v priamej príčinnej súvislosti s požiadavkou, aby „... každý orgán verejnej moci postupoval pri výkone svojej právomoci tak, že zabezpečí objektívitu svojho postupu smerujúceho k ochrane alebo uplatňovaniu základného práva alebo základnej slobody, ako aj objektívitu samotného rozhodovania o ochrane a uplatňovaní základného práva alebo základnej slobody, a to bez ohľadu na to, či tento postup prebieha v právne formalizovanom rámci alebo iba v rámci faktickej činnosti príslušného orgánu. Uplatňovanie a ochrana každého základného práva alebo slobody musí byť v činnosti každého orgánu verejnej moci zabezpečená reálne a musí prebiehať na

nediskriminačnom základe. Táto požiadavka sa dotýka každého úkonu orgánu verejnej moci, ktorý priamo alebo aspoň sprostredkovane súvisí s ochranou alebo uplatňovaním základného práva alebo slobody.“ (II. ÚS 5/03).

Ústavný súd vo svojej judikatúre opakovane zdôrazňuje diskriminačný aspekt základného práva na prístup k voleným a iným verejným funkciám podľa čl. 30 ods. 4 ústavy, keď uvádza, že sa ho možno účinne domáhať vtedy, ak dôjde v súvislosti s ním aj k porušeniu ústavnej zásady rovnakého zaobchádzania (nediskriminácie), ktorá je v čl. 30 ods. 4 ústavy vyjadrená dikciou „... za rovnakých podmienok“ (I. ÚS 397/2014). V nadväznosti na túto požiadavku sa žiada poukázať aj na právny názor vyslovený vo veci sp. zn. II. ÚS 161/03, podľa ktorého „k možnému porušeniu ústavnej zásady rovnakého zaobchádzania (nediskriminácie) môže dôjsť iba v okruhu osôb nachádzajúcich sa v rovnakej právnej a/alebo faktickej situácii, pričom s niektorými z nich sa zaobchádza odlišne bez rozumného a racionálneho dôvodu“. Podobne ústavný súd vo veci sp. zn. II. ÚS 5/03 uviedol, že „tento základný princíp (rovnosti, pozn.) je porušený vždy vtedy, ak sa s jednou skupinou adresátov noriem v porovnaní s inou skupinou zaobchádza inak, hoci medzi oboma skupinami nie sú rozdiely takého druhu a takej závažnosti, že odôvodňujú takéto nerovnaké zaobchádzanie“ (k tomu pozri aj I. ÚS 76/2011).

Sťažovateľky sa domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 30 ods. 4 ústavy v súvislosti s odvolávaním z verejnej funkcie. V nadväznosti na túto skutočnosť ústavný súd poznamenáva, že v období, keď sa ešte len formovala jeho judikatúra k obsahu označeného základného práva, zastával názor, že odvolanie z volenej alebo inej verejnej funkcie nemožno považovať za akt odopretia prístupu k týmto funkciám (m. m. II. ÚS 810/00, III. ÚS 79/04), resp. že obsahom základného práva podľa čl. 30 ods. 4 ústavy je iba prístup k voleným a iným verejným funkciám, t. j. možnosť nediskriminačného uchádzania sa o takéto funkcie, a nie aj právo na zotrvanie v týchto funkciách (II. ÚS 822/00, m. m. II. ÚS 796/00).

Iný prístup k obsahu základného práva podľa čl. 30 ods. 4 ústavy ústavný súd naznačil v náleze sp. zn. II. ÚS 48/97 zo 7. januára 1998, v ktorom pripustil, že získaním

verejnej funkcie „sa ústavné právo občanov na prístup k voleným a iným verejným funkciám za rovnakých podmienok... nevyčerpáva“. Zásadným spôsobom sa k širšiemu chápaniu základného práva podľa čl. 30 ods. 4 ústavy zahŕňajúcemu aj postup príslušného orgánu verejnej moci pri odvolávaní z verejnej funkcie vyjadril ústavný súd vo veci sp. zn. IV. ÚS 46/2011, keď uviedol, že „... základné právo na prístup k voleným a iným verejným funkciám za rovnakých podmienok garantované čl. 30 ods. 4 ústavy by strácalo akýkoľvek právny význam, ak by príslušný orgán verejnej moci osobe, ktorá bola do príslušnej ústavnej (verejnej) funkcie ústavou ustanoveným spôsobom ustanovená, neumožnil riadny výkon tejto ústavnej (verejnej) funkcie, resp. ak by ju bez akejkoľvek ústavnej či zákonnej opory z takejto ústavnej (verejnej) funkcie odvolal [napr. ak by mu ústava (alebo zákon) takúto právomoc nezverovala, resp. by ju nebolo možné z ústavy (ani zákona) v žiadnom prípade vyvodit’].“.

V ďalšom období ústavný súd rozhodoval o viacerých sťažnostiach, v ktorých sťažovatelia namietali porušenie svojho základného práva podľa čl. 30 ods. 4 ústavy v súvislosti so svojím odvolávaním z verejnej funkcie; príkladom možno poukázať na nález sp. zn. IV. ÚS 478/2011 z 21. júna 2012 (odvolávanie z funkcie generálneho riaditeľa Sociálnej poisťovne vládou Slovenskej republiky), nález sp. zn. IV. ÚS 92/2012 z 10. mája 2012 (zánik mandátu poslanca obecného zastupiteľstva postupom obecného zastupiteľstva) alebo uznesenie sp. zn. II. ÚS 576/2012 z 13. decembra 2012 (odvolávanie generálnej riaditeľky Rozhlasu a televízie Slovenska z funkcie Národnou radou Slovenskej republiky).

Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľky boli napadnutými rozhodnutiami prezidenta odvolané z funkcie sudkýň všeobecných súdov, pričom funkcia sudcu všeobecného súdu nepochybne patrí k „iným verejným funkciám“, na ktoré sa vzťahuje čl. 30 ods. 4 ústavy. V súlade s doterajšou judikatúrou ústavného súdu pod ochranu tohto základného práva patrí aj ústavnosť postupu a rozhodovania príslušných orgánov verejnej moci pri odvolávaní z volenej alebo inej verejnej funkcie, s osobitným zreteľom na rešpektovanie nediskriminačného prístupu k osobám odvolávaným z verejných funkcií. Na tomto základe možno uzavrieť, že rozhodnutiami Súdnej rady a prezidenta pri odvolávaní sudcov všeobecných súdov z funkcie potenciálne môže dôjsť k porušeniu

základného práva podľa čl. 30 ods. 4 ústavy, ako aj práva podľa čl. 25 písm. c) medzinárodného paktu, a preto je úlohou ústavného súdu preskúmať ústavnú akceptovateľnosť napadnutých uznesení Súdnej rady a napadnutých rozhodnutí prezidenta v častiach týkajúcich sa sťažovateľiek.

V.

Preskúmanie námietok sťažovateľiek a závery

Sťažovateľky zhodne namietajú, že napadnutými rozhodnutiami prezidenta o ich odvolaní z funkcie sudkýň (resp. sťažovateľka v prvom rade aj alternatívne napadnutými úkonmi prezidenta)¹ v spojení s napadnutými návrhmi Súdnej rady na ich odvolanie z funkcií sudkýň bolo porušené ich základné právo podľa čl. 30 ods. 4 ústavy a právo podľa čl. 25 písm. c) medzinárodného paktu. Sťažovateľky zhodne navrhujú, aby ústavný súd rozhodol o ich sťažnostiach nálezom, v ktorom vysloví porušenie nimi označených práv, zruší napadnuté rozhodnutia prezidenta a prizná im úhradu trov konania súvisiacich s ich právnym zastupovaním v konaní pred ústavným súdom. Sťažovateľka v prvom rade sa domáha aj priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume 3 000 €.

Obe sťažovateľky prezident odvolal z funkcie sudkýň všeobecných súdov z dôvodu uvedeného v čl. 147 ods. 2 písm. b) ústavy a § 18 ods. 2 písm. b) zákona o sudcoch, t. j. z dôvodu, že dosiahli (presiahli) vek 65 rokov.

Z hľadiska priebehu procesu odvolávania sťažovateľiek z funkcie sudkýň existuje podľa argumentácie obsiahnutej v sťažnosti sťažovateľky v prvom rade medzi odvolávaním

¹ Z časti I tohto nálezu vyplýva, že sťažovateľka v prvom rade formulovala petit svojej sťažnosti alternatívne, keď navrhla vysloviť porušenie svojich práv buď napadnutým rozhodnutím prezidenta, alebo napadnutým úkonom prezidenta. Poukazovala pritom na skutočnosť, že v prípade ak prejav vôle prezidenta smerujúci k jej odvolaniu z funkcie nie je výslovne označený ako rozhodnutie, tak potom je predmetom jej námietok taký úkon prezidenta, z ktorého možno vyvodit' bez rozumných pochybností jeho zámer odvolať sťažovateľku v prvom rade z funkcie. Ústavný súd považuje túto časť argumentácie sťažovateľky v prvom rade v zásade za akademickú a vzhľadom na materiálny obsah a právne účinky namietaného prejavu vôle prezidenta považuje za správne označovať ho ako rozhodnutie. Z uvedeného dôvodu sa ústavný súd pri svojom rozhodovaní nezaoberal alternatívnym petitom sťažovateľky v prvom rade.

sťažovateľiek určitý rozdiel. Podľa tvrdenia sťažovateľky v prvom rade si totiž Súdna rada pred rokovaním o návrhu na jej odvolanie z funkcie vyžiadala stanovisko od sudcovskej rady pri najvyššom súde a predsedníčky správneho kolégia najvyššieho súdu, ktoré zhodne neodporučili jej odvolanie z funkcie. Následne po schválení napadnutého uznesenia týkajúceho sa sťažovateľky v prvom rade v tajnom hlasovaní mala Súdna rada sťažovateľke v prvom rade, ktorá bola na zasadnutí prítomná, oznámiť, že „... sa pripája k oboznámeným stanoviskám predsedníčky správneho kolégia a Sudcovskej rady a neodporúča sťažovateľku odvolať z funkcie“ (citované z podania právneho zástupcu sťažovateľky v prvom rade doručeného ústavnému súdu 17. septembra 2015, pozn.).

Skutočnosť, že sťažovateľka v prvom rade bola odvolaná z funkcie sudkyne napadnutým rozhodnutím predchádzajúceho prezidenta Ivana Gašparoviča a sťažovateľka v druhom rade napadnutým rozhodnutím súčasného prezidenta Andreja Kisku, nemá žiadnu ústavnú relevanciu. Sťažnosti totiž nesmerujú proti konkrétnej fyzickej osobe vykonávajúcej funkciu prezidenta, ale proti prezidentovi ako ústavnému činiteľovi. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na svoju doterajšiu judikatúru, podľa ktorej „pri výkone svojich ústavných právomoci nemožno prezidenta republiky ako ústavného činiteľa súčasne považovať aj za fyzickú osobu.“ (I. ÚS 92/97 a tiež I. ÚS 397/2014).

Zo sťažností, ktorých podstatné časti sú citované v časti I tohto nálezu, možno vyvodiť, že kľúčová argumentácia oboch sťažovateľiek je v zásade identická a je založená na spochybňovaní existencie kvalifikovaného návrhu Súdnej rady na ich odvolanie, bez ktorého ich prezident nemohol odvolať z funkcie (ďalej aj „spoločná námietka sťažovateľiek“). Okrem toho sťažovateľky namietajú aj neodôvodnenosť, resp. nedostatočné odôvodnenie napadnutých rozhodnutí prezidenta o ich odvolaní a sťažovateľka v druhom rade tiež namieta, že jej nebolo zatiaľ riadne doručené napadnuté rozhodnutie prezidenta (ďalej aj „námietka sťažovateľky v druhom rade“).

V.1 K námietke sťažovateľiek o neexistencii kvalifikovaného návrhu Súdnej rady na ich odvolanie

Obe sťažovateľky zhodne namietajú, že v súvislosti s ich odvolávaním z funkcie Súdna rada nepredložila prezidentovi kvalifikovaný návrh na ich odvolanie z funkcie, a preto prezident (bez kvalifikovaného návrhu) nebol oprávnený vydať napadnuté rozhodnutia o ich odvolaní z funkcie sudkýň, t. j. nebol oprávnený ich odvolať.

Sťažovateľka v prvom rade pri odôvodňovaní tejto námietky uvádza, že *„Za návrh na odvolanie možno označiť iba ústavne relevantný návrh, teda taký, v ktorom Súdna rada SR výslovne uvedie, že konkrétneho sudcu navrhuje na odvolanie z funkcie sudcu“*, pričom prezident ju odvolal z funkcie sudkyne *„bez návrhu Súdnej rady SR“*, keďže od Súdnej rady dostal len *„list, ktorý ho informoval o tom, že 15 sudcov dovŕšilo vek 65 rokov“*, v ktorom sa *„... výslovne neuvádza, či vôbec niektorého z menovaných sudcov súdna rada navrhuje odvolať“*. Sťažovateľka v druhom rade obdobne vníma návrh Súdnej rady na jej odvolanie len ako *„zoznam sudcov, ktorí dovŕšili ústavne relevantný vek oznámenie súdnej rady“*, ktorý má pre prezidenta len informatívny význam.

Súdna rada vo svojom vyjadrení k tejto námietke sťažovateľky v prvom rade výslovne uvádza, že *„Súdna rada uznesením č. 9 zo 16. októbra 2012 si splnila zákonom stanovenú povinnosť a predložila návrh, v ktorom uviedla menný zoznam sudcov, ktorí naplnili dôvod dovŕšenia 65 rokov veku a ktorý je dôvodom na možné odvolanie z funkcie sudcu prezidentom Slovenskej republiky, t. j. súdna rada predložila návrh na odvolanie sudcov menovite uvedených v predmetnom uznesení č. 9.*

Zákon nestanovuje povinnosť zaslať prezidentovi Slovenskej republiky zoznam sudcov, tak ako to uvádza sťažovateľka, ale ukladá povinnosť súdnej rade predložiť návrh vo veci odvolania sudcov, ktorí dovŕšili 65 rokov veku. Návrh súdna rada predkladá prezidentovi po prerokovaní a prijatí uznesenia. Súdna rada ako kolektívny orgán svoje právo prerokovať a rozhodnúť uplatňuje prostredníctvom uznesenia v súlade s čl. 141a ods. 6 ústavy, podľa ktorého na prijatie uznesenia súdnej rady je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny všetkých jej členov ... súdna rada považuje uznesenie za

jednoznačné, vzhľadom na to, že sa v ňom nachádzajú odkazy na čl. 147 ods. 2 ústavy a § 18 ods. 2 zákona o súdoch.“

V zásade analogicky argumentuje Súdna rada k tejto námietke aj vo vyjadrení k sťažnosti sťažovateľky v druhom rade, pričom navyše v ňom tiež uvádza, že na svojom zasadnutí konanom 30. marca 2015 «rokovala individuálne k jednotlivým sudcov s možnosťou ich účasti na rokovaní a vyjadrenia sa dotknutých sudcov. Po rozprave sa uskutočnilo hlasovanie, ktorým sa rozhodovalo „o podaní návrhu na odvolanie sudcov, ktorí dovърšili 65 rokov veku“. Podľa zápisnice s prítomných 16 členov hlasovalo za: 14, proti:1, zdržal sa hlasovania:1.»

Ústavný súd nemá dôvod spochybňovať skutočnosti uvedené vo vyjadreniach Súdnej rady, pričom osobitne upozorňuje na tú ich časť, v ktorej sa zdôrazňuje, že „Zákon nestanovuje povinnosť zaslať prezidentovi Slovenskej republiky zoznam sudcov... ale ukladá povinnosť súdnej rade predložiť návrh vo veci odvolania sudcov, ktorí dovърšili 65 rokov veku.“. Rovnako tak za podstatnú považuje ústavný súd aj tú časť vyjadrení, v ktorých sa uvádza, že „Návrh súdna rada predkladá prezidentovi po prerokovaní a prijatí uznesenia“, pričom „na prijatie uznesenia súdnej rady je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny všetkých jej členov“.

V súvislosti s formulovaním svojho postoja k spoločnej námietke sťažovateľiek ústavný súd preskúmal dokumentáciu priloženú k sťažnostiam, ako aj ďalšie podklady, ktoré si v rámci prípravy na verejné pojednávanie zabezpečil (uznesenia Súdnej rady č. 9 zo 16. októbra 2012 a č. 444 z 30. marca 2015, zápisnice zo zasadnutí Súdnej rady konaných 16. októbra 2012 a 30. marca 2015, ako aj zvukové záznamy z týchto zasadnutí), a po ich preskúmaní poukazuje na tieto skutočnosti:

Napadnuté uznesenia Súdnej rady č. 9 zo 16. októbra 2012 a č. 444 z 30. marca 2015 (ako aj ďalšie porovnateľné uznesenia Súdnej rady vydané v tomto období) majú v zásade identickú formu a obsahujú popri menách iných sudcov, ktorí dosiahli vek 65 rokov, aj mená sťažovateľiek. Napadnuté uznesenia Súdnej rady nie sú síce výslovne označené ako

„Návrh na odvolanie...“, ale z ich textu (predovšetkým záhlavia) možno bez vážnejších pochybností vyvodit' záver, že ide o návrh na odvolanie sudcov, ktorí dosiahli vek 65 rokov, adresovaný prezidentovi. Tento záver možno spoľahlivo vyvodit' najmä z toho, že v texte napadnutých uznesení sú obsiahnuté odkazy na príslušné ustanovenia ústavy, ktoré upravujú právomoc prezidenta odvolať sudcov všeobecných súdov (čl. 147 ods. 2 ústavy), resp. pôsobnosť Súdnej rady predkladať prezidentovi návrhy na odvolanie sudcov (čl. 141a ods. 4, resp. po novelizácii ústavy vykonanej ústavným zákonom č. 161/2014 Z. z., čl. 141a ods. 5 ústavy). Ústavný súd zároveň zistil, že k napadnutým uzneseniam nie sú priložené žiadne prílohy.

Zo zápisníc zo zasadnutí Súdnej rady konaných 16. októbra 2012 a 30. marca 2015 a zvukových záznamov z týchto zasadnutí vyplýva, že Súdna rada na nich prerokovala body programu označené ako „Prerokovanie personálnych otázok sudcov podľa § 18 ods. 2 písm. b) zákona č. 385/2000 Z. z...“. Na rokovaní o tomto bode programu sa mohli zúčastniť a na nich vystúpiť všetci dotknutí sudcovia a vysloviť svoj postoj k návrhu na ich odvolanie z funkcie. Sťažovateľka v prvom rade sa podľa zápisnice zasadnutia Súdnej rady konaného 16. októbra 2012 zúčastnila. Sťažovateľka v druhom rade sa zasadnutia Súdnej rady konaného 30. marca 2015 nezúčastnila, túto skutočnosť však v sťažnosti nenamieta (ani neuvádza, prečo sa rokovania nezúčastnila).

Zo zvukových záznamov o zasadnutiach Súdnej rady konaných 16. októbra 2012 a 30. marca 2015 (ako aj zápisníc o týchto zasadnutiach) vyplýva, že členovia Súdnej rady diskutovali o výklade príslušných ustanovení ústavy a zákona o sudcoch upravujúcich proces odvolávania sudcov, ktorí dosiahli vek 65 rokov, z funkcie. V diskusii vystúpili viacerí členovia Súdnej rady, pričom niektorí z nich sa vo svojich vystúpeniach priklonili k výkladu, podľa ktorého musí byť prezidentovi predložený na odvolanie zoznam všetkých sudcov, ktorí dosiahli vek 65 rokov, a to aj s prípadným odporúčaním Súdnej rady, príp. funkcionárov súdov, či orgánov sudcovskej samosprávy. Naopak, viacerí členovia Súdnej rady v diskusii poukázali na skutočnosť, že nie je povinnosťou Súdnej rady predložiť prezidentovi návrh na odvolanie všetkých sudcov, ktorí dosiahli vek 65 rokov, a v tejto súvislosti argumentovali aj tým, že návrh na odvolanie sa schvaľuje formou uznesenia,

ku ktorému je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny všetkých členov Súdnej rady. Ústavný súd v tejto súvislosti osobitne upozorňuje na vystúpenia JUDr. Maruščáka, ktorý tak na zasadnutí konanom 16. októbra 2012, ako aj zasadnutí konanom 30. marca 2015 poukázal na nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 10/05 a právne názory ústavného súdu v ňom obsiahnuté (podrobne analyzované v časti III.3 tohto nálezu).

Vychádzajúc z uvedených skutočností, ústavný súd zastáva názor, že námietka sťažovateľiek o tom, že Súdna rada v oboch prípadoch predložila prezidentovi nekvalifikovaný návrh na ich odvolanie z funkcie, na základe ktorého prezident nebol oprávnený vydať napadnuté rozhodnutia, je nedôvodná.

Na podporu svojho záveru ústavný súd popri stotožnení sa s argumentáciou obsiahnutou vo vyjadreniach Súdnej rady zvyrazňuje skutočnosť, že forma napadnutých uznesení Súdnej rady týkajúcich sa odvolávania sudcov z dôvodu uvedeného v čl. 147 ods. 2 písm. b) ústavy je v zásade identická, pričom ich ústavná relevancia nebola podľa poznatkov ústavného súdu do času doručenia sťažností sťažovateľiek nikdy právne relevantným spôsobom spochybňovaná a ich obsah žiadny prezident nepovažoval za nezrozumiteľný. Vzhľadom na to sa ústavný súd nemôže stotožniť s argumentáciou sťažovateľky v prvom rade, podľa ktorej za situácie, keď malo byť napadnuté uznesenie Súdnej rady č. 9 nezrozumiteľné, bolo „*implikovanou ústavnou povinnosťou prezidenta SR... požiadať Súdnu radu SR o vysvetlenie, aký obsah má uznesenie Súdnej rady č. 9 zo 16. októbra 2012*“.

Za podstatnú ústavný súd považuje ale predovšetkým skutočnosť, že v čase rozhodovania Súdnej rady o napadnutých uzneseniach boli už známe právne názory ústavného súdu k výkladu sporných ustanovení zákona o sudcoch, v zmysle ktorých nie je povinnosťou Súdnej rady predložiť prezidentovi návrh na odvolanie všetkých sudcov, ktorí dosiahli vek 65 rokov. Členovia Súdnej rady mohli (a aj mali) pri svojom hlasovaní vychádzať z právnych názorov obsiahnutých vo výklade ústavného súdu, a to aj preto, že im musela byť známa skutočnosť, že ich rozhodnutie by mohlo byť ústavne relevantným spôsobom spochybnené len v konaní pred ústavným súdom. Ústavný súd k tomu

poznávaná, že od členov Súdnej rady sa dá opodstatnene očakávať, že dôverne poznajú minimálne tú časť judikatúry ústavného súdu, ktorá súvisí s pôsobnosťou Súdnej rady, pričom navyše jeden z členov Súdnej rady ostatných členov Súdnej rady na jej relevantnú časť pred hlasovaním o napadnutých uzneseniach výslovne upozornil. Za týchto okolností spochybňovanie nekvalifikovanosti napadnutých uznesení Súdnej rady sťažovateľkami je vo svojej podstate subjektívnym spochybňovaním nielen odbornej, ale i rozumovej vyspelosti členov Súdnej rady, čo nemôže zakladať dôvod na vyslovenie záveru o ústavnej neakceptovateľnosti napadnutých rozhodnutí Súdnej rady.

V.2 K námietke sťažovateľiek o nedostatočnom odôvodnení napadnutých rozhodnutí prezidenta

Sťažovateľka v prvom rade vo svojej sťažnosti namieta, že „Úkon, ktorým prezident SR sťažovateľke oznámil neobsahuje odôvodnenie sťažovateľkinho odvolania z funkcie.“. Podrobnejšie odôvodnenie tejto námietky je obsiahnuté až v ďalších podaniach sťažovateľky v prvom rade, a to najmä v podaní doručenom ústavnému súdu 24. apríla 2015 na základe jeho predchádzajúcej výzvy. V tomto podaní právny zástupca sťažovateľky v prvom rade argumentuje nasledovne: „Druhého porušenia Ústavy SR sa prezident SR Ivan Gašparovič dopustil, keď sťažovateľku odvolal z funkcie sudkyne Najvyššieho súdu bez uvedenia dôvodov pre svoje rozhodnutie. Povinnosť odôvodniť rozhodnutie je imlikovaná v ústavnej úprave menovacích právomocí prezidenta SR (PL. ÚS 4/2012-27)...“ Aj z ďalšej argumentácie sťažovateľky v prvom rade vyplýva, že svoj názor o povinnosti prezidenta odôvodniť napadnuté rozhodnutie odvodzuje z právnych názorov ústavného súdu vyslovených v uznesení sp. zn. PL. ÚS 4/2012 z 24. októbra 2012 prijatom v konaní podľa čl. 128 ústavy o výklade čl. 102 ods. 1 písm. t) a čl. 150 ústavy, ktoré sa síce týka vymenúvania generálneho prokurátora Slovenskej republiky, avšak ide o rozhodnutie ústavného súdu, ktoré je všeobecne záväzné. Preto by sa právne názory obsiahnuté v označenom uznesení mali podľa sťažovateľky v prvom rade aplikovať pri výkone všetkých kreačných právomocí prezidenta, teda aj pri výkone právomoci odvolávať na návrh Súdnej rady sudcov všeobecných súdov. Je zjavné, že sťažovateľka v prvom rade formuluje námietku nedostatočného odôvodnenia napadnutého rozhodnutia aj v nadväznosti na svoje

tvrdenie, že jej odvolanie z funkcie sudkyne neodporúčali vo svojich vyjadreniach sudcovská rada pri najvyššom súde, ako ani predsedníčka správneho kolégia najvyššieho súdu, pričom k týmto vyjadreniam sa mala „pripojiť“ aj Súdna rada.

Sťažovateľka v druhom rade taktiež namieta nedostatok odôvodnenia napadnutého rozhodnutia prezidenta o svojom odvolaní z funkcie sudkyne, aj keď len vo všeobecnej rovine, keď vo svojej sťažnosti uvádza: „Každé rozhodnutie orgánu verejnej moci... musí byť náležité odôvodnené a to navyše v tých prípadoch, v ktorých má orgán verejnej moci priestor na úvahu (m. m. II. ÚS 143/02)...“

Prezident argumentuje, že jeho rozhodnutia boli dostatočne odôvodnené tým, že sa v nich poukazuje na „čl. 147 ods. 2 písm. b) ústavy, v ktorom sú ustanovené oba predpoklady na takýto úkon hlavy štátu (I.1. a 2., t. j. návrh súdnej rady a dosiahnutie veku 65 rokov). Vzhľadom na to, že iné dôvody ústava ani zákon o sudcoch nevyžadujú, podľa môjho názoru, takéto odôvodnenie plne postačovalo a nenarušovalo žiaden princíp právneho štátu, najmä základné právo na dobrú správu vecí verejných a neporušovalo ani čl. 2 ods. 2 ústavy.“

V súvislosti s argumentáciou sťažovateľky v prvom rade, podľa ktorej by sa na odôvodnenie napadnutého rozhodnutia o jej odvolaní mali primerane vzťahovať právne názory vyslovené v uznesení sp. zn. PL. ÚS 4/2012, ústavný súd konštatuje, že v jeho doterajšej judikatúre už boli explicitne vyslovené právne názory, ktoré túto argumentáciu sťažovateľky v prvom rade minimálne spochybňujú. Ústavný súd v konkrétnostiach poukazuje predovšetkým na právny názor väčšiny pléna ústavného súdu vyjadrený v uznesení sp. zn. PL. ÚS 45/2015 z 28. októbra 2015, v ktorého odôvodnení sa uvádza: „Z odôvodnenia nálezu sp. zn. III. ÚS 571/2014 tak jednoznačne vyplýva, že na rozhodovanie prezidenta o vymenovaní sudcov ústavného súdu sa nevzťahuje výklad ústavy podaný ústavným súdom v konaní vedenom pod sp. zn. PL. ÚS 4/2012, keďže tento sa vzťahuje výhradne na rozhodovanie prezidenta o (ne)vymenovaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky.“

Ako už bolo v inej súvislosti uvedené, senát ústavného súdu rozhodujúci o sťažnosti sťažovateľiek nemôže v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy prelamovať právne názory pléna ústavného súdu, a teda ani citovaný právny názor, hoci z odlišných stanovísk všetkých členov tohto senátu, ktoré pripojili k uzneseniu *sp. zn. PL. ÚS 45/2015 z 28. októbra 2015*, vyplýva, že sa s ním nestotožňujú. Senátu ústavného súdu však nič nebráni vyjadriť sa na účely rozhodnutia o sťažnostiach sťažovateľiek k interpretácii citovaného právneho názoru väčšiny pléna ústavného súdu. Podľa názoru II. senátu ústavného súdu nemožno citovaný právny názor väčšiny pléna ústavného súdu vykladať tak rigorózne, že by sa právna veta „Prezident uvedie dôvody nevymenovania, pričom tieto nesmú byť svojvoľné“ obsiahnutá vo výroku všeobecne záväzného uznesenia *sp. zn. PL. ÚS 4/2012 z 24. októbra 2012 vzťahovala výhradne len na vymenúvanie generálneho prokurátora Slovenskej republiky a nebolo by ju možné aspoň primerane vzťahovať na výkon všetkých kreačných právomocí prezidenta, a teda aj odvolávanie sudcov všeobecných súdov*.

Načrtnutý rigorózný prístup k interpretácii názorov vyslovených v uznesení pléna ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 45/2015 by totiž vo svojej podstate vážne spochybňoval jeden z významných princípov právneho štátu – zákaz svojvôle. Navyše ústavný súd v odôvodnení uznesenia sp. zn. PL. ÚS 4/2012 zdôraznil, že „Povinnosť zverejniť dôvody, ktoré ho viedli k nevymenovaniu kandidáta na funkciu generálneho prokurátora, vyplýva z požiadavky transparentnosti výkonu štátnej moci, resp. princípu verejnej kontrolovateľnosti výkonu štátnej moci občanmi, od ktorých táto moc pochádza (čl. 2 ods. 1 ústavy). Ústavný súd pritom zdôrazňuje, že tento princíp považuje za integrálnu súčasť generálneho princípu demokratického a právneho štátu v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy.“.

V nadväznosti na uvedené ústavný súd v prvom rade považuje za potrebné podčiarknuť, že rozhodnutia prezidenta, ale aj iných ústavných orgánov vydané pri výkone ich ústavných právomocí nemožno stotožňovať s klasickými individuálnymi rozhodnutiami vydanými v správnom konaní či súdnymi rozhodnutiami. Pri rozhodnutiach vydaných v správnom konaní alebo v súdnom konaní totiž osobitné zákony spravidla explicitne ustanovujú ich obligatórne náležitosti, ktorými sú výrok rozhodnutia, odôvodnenie

rozhodnutia a poučenie o opravnom prostriedku (pozri napr. § 137 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok, § 163 Trestného poriadku, § 219 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok atď.), zatiaľ čo pri väčšine rozhodnutí ústavných orgánov vydaných pri výkone ich ústavných právomocí ústava ani osobitné zákony ich náležitosti neustanovujú, a toľž neustanovujú, že obligatórnou súčasťou takýchto rozhodnutí je aj odôvodnenie (vo vzťahu k už uvedenému možno poukázať aj na viacero rozhodnutí, v ktorých sa ústavný súd porovnateľným spôsobom vyslovil k právnej povahe rozhodnutí Súdnej rady; III. ÚS 79/04, III. ÚS 238/05 alebo III. ÚS 128/09). Sťažovateľka v prvom rade sa v zásade zhoduje s vysloveným názorom, keď v sťažnosti uvádza, že „Náležitosti rozhodnutia prezidenta SR o odvolaní sudcu z funkcie neustanovuje Ústava SR ani zákon. Náležitosti takého rozhodnutia treba vyvodit' z účelu rozhodnutia v spojení s výkladom právomoci prezidenta SR podľa čl. 102 ods. 1 písm. f), ktorý Ústavný súd SR podal v konaní PL. ÚS 4/2012.“.

V súvislosti s potrebou vyjadriť sa k možným prístupom k interpretácii všeobecne záväznej právnej vety „Prezident uvedie dôvody nevymenovania, pričom tieto nesmú byť svojvoľné“ obsiahnutej vo výrokovvej časti uznesenia sp. zn. PL. ÚS 4/2012 z 24. októbra 2012, ktorú indikuje argumentácia sťažovateľky v prvom rade, ústavný súd poznamenáva, že jeho úsilie interpretovať citovanú právnu vetu nie je spojené s ambíciou prelamať právny názor iného senátu ústavného súdu, ktorý vo veci vedenej pod sp. zn. III. ÚS 571/2014 vyslovil: „Rozhodnutia prezidenta o (ne)vymenovaní sudcov ústavného súdu a predchádzajúce rozhodnutie zákonodarného orgánu (uznesenie národnej rady) o voľbe kandidátov na funkciu sudcu ústavného súdu podľa čl. 134 ods. 2 ústavy sa nezdôvodňujú a ústava ani žiadna zákonná úprava nepripúšťa v predmetných súvislostiach ani možnosť proti nim sa odvolať.“

Aj keď má II. senát ústavného súdu výhrady k citovanému právnomu názoru, v okolnostiach posudzovanej veci považuje citovaný právny názor na účely rozhodnutia o sťažnostiach sťažovateľiek za irelevantný. Požiadavku „uviesť dôvody svojho rozhodnutia“ vyvoditeľnú z výrokovvej časti uznesenia sp. zn. PL. ÚS 4/2012 z 24. októbra 2012 totiž podľa názoru ústavného súdu nemožno interpretovať (zovšeobecňujúco)

paušálne, ale vždy s ohľadom na to, o aké „ústavné“ rozhodnutie v konkrétnom prípade ide, a to predovšetkým z hľadiska miery uváženia, resp. limitov diskrecie, ktorú ústava alebo zákon prezidentovi v jednotlivých prípadoch ustanovuje (pripúšťa). Zároveň sa musia pri posudzovaní ústavnej akceptovateľnosti napadnutého rozhodnutia či postupu, ktorý predchádzal jeho vydaniu, vždy brať na zreteľ aj ďalšie aspekty, a to najmä potenciálne dôsledky napadnutého rozhodnutia na riadny chod ústavných orgánov, resp. iný (chránený) verejný záujem, ale tiež konkrétne okolnosti za akých bolo napádané rozhodnutie vydané vrátane jeho dôsledkov a dopadov na osoby, ktorých sa týka (napr. z hľadiska garancie nediskriminácie, rešpektovania ľudskej dôstojnosti, osobnej cti a pod.).

Vychádzajúc z uvedeného, nemožno podľa názoru ústavného súdu právnu vetu „Prezident uvedie dôvody nevymenovania, pričom tieto nesmú byť svojvoľné“ interpretovať tak rigorózne, že (aspoň stručné) odôvodnenie konkrétneho rozhodnutia prezidenta musí obligatórne tvoriť jeho integrálnu súčasť. Podstatné je totiž to, aby bol prezident spôsobilý obhájiť (politicky, eticky) svoje rozhodnutie pred verejnosťou a v prípade potreby ho obhájiť aj právne relevantným spôsobom v konaní pred ústavným súdom, resp. iným orgánom verejnej moci. Naplnenie tejto požiadavky totiž zodpovedá princípu transparentnosti výkonu štátnej moci a jej kontrolovateľnosti občanmi, ktorý ústavný súd zvýraznil vo veci sp. zn. PL. ÚS 4/2012. Navyše ústavný súd berie na zreteľ aj skutočnosť, že nezverejnenie dôvodov odvolania z verejnej funkcie nemusí byť vždy v neprospech dotknutého verejného funkcionára, t. j. k „uvedeniu dôvodov nevymenovania“ môže dôjsť aj *ex post*, a to zvlášť vtedy, ak dotknutý verejný funkcionár vysloví právne relevantným spôsobom výhrady k rozhodnutiu o jeho odvolaní z verejnej funkcie, čo vedie k potrebe tieto dôvody *ex post* sprístupniť príslušnému ústavnému orgánu, príp. ich vhodnou formou zverejniť.

Aplikujúc uvedené východiská na rozhodnutia prezidenta o odvolávaní sudcov, ústavný súd zastáva názor, že vzhľadom na mieru diskrecie, ktorú prezidentovi pri rozhodovaní o odvolávaní sudcov priznáva ústava (pozri čl. 147 ods. 2 ústavy), možno považovať takéto rozhodnutia z ústavného hľadiska za akceptovateľné aj v prípade, ak obsahujú len strohé odôvodnenie spočívajúce v odkaze na naplnenie ústavných požiadaviek

na odvolanie konkrétneho sudcu z funkcie (existencia návrhu Súdnej rady na odvolanie a dosiahnutie veku 65 rokov). Uvedené požiadavky sťažovateľkami napadnuté rozhodnutia prezidenta spĺňajú, t. j. ústavný súd ich považuje z ústavného hľadiska za akceptovateľné.

Výhrady sťažovateľky v prvom rade k napadnutému rozhodnutiu prezidenta vychádzajúce z argumentácie, že k jej odvolaniu sa vo svojich stanoviskách negatívne vyjadrila sudcovská rada pri najvyššom súde a predsedníčka správneho kolégia, pričom toto negatívne stanovisko si mala osvojiť aj Súdna rada, ústavný súd taktiež nepovažuje za spôsobilé na to, aby relevantným spôsobom spochybnili napadnuté rozhodnutie prezidenta z 9. júna 2014. Na podporu tohto záveru ústavný súd považuje za potrebné uviesť niekoľko poznámok:

Ústavný súd v prvom rade poukazuje na skutočnosť, že sťažovateľka v prvom rade nepreukázala hodnoverným spôsobom svoje tvrdenie, že Súdna rada relevantným spôsobom odporučila prezidentovi, aby ju neodvolal z funkcie, pričom v prospech tohto tvrdenia nesvedčí ani dokumentácia, ktorú si ústavný súd prostredníctvom Súdnej rady zabezpečil k svojmu rozhodovaniu. Predovšetkým napadnuté uznesenie Súdnej rady č. 9 (obsahujúce návrh na odvolanie sťažovateľky v prvom rade z funkcie) neobsahuje žiadnu prílohu, ktorá by sa týkala sťažovateľky v prvom rade. Nepreukázalo sa ani tvrdenie sťažovateľky v prvom rade, že v časti I tohto nálezu citovaný text [„(...) *Skúsenosti a znalosti... JUDr. Reiffovej sú pre zabezpečenie plynulého a odborného výkonu súdnej činnosti v sociálnej agende naďalej potrebné a nevyhnutné a ich odchod by vážne ohrozil funkčnosť súdnej ochrany v tejto citlivej oblasti súdneho rozhodovania.*“] tvorí súčasť zápisnice Súdnej rady zo zasadnutia konaného 16. októbra 2012. Tento text (a ani žiadny podobný text) nie je súčasťou ani žiadneho iného dokumentu, ktorý Súdna rada ústavnému súdu predložila na základe jeho predchádzajúceho vyžiadania.

Bez ohľadu na uvedené ústavný súd zastáva názor, že aj vtedy, ak by sťažovateľka nespochybniteľným spôsobom preukázala, že „odporúčanie“ Súdnej rady neodvolať ju z funkcie adresované prezidentovi tvorilo prílohu napadnutého uznesenia Súdnej rady č. 9 zo 16. októbra 2012 (bolo k nemu priložené), by prezident takéto „odporúčanie“ vzhľadom

na ústavou ustanovené limity diskrecie výkonu jeho právomoci vyplývajúce z čl. 147 ods. 2 písm. b) ústavy nemusel akceptovať. Je to tak predovšetkým preto, že na odvolávanie sťažovateľky v prvom rade aplikovateľný záväzný výklad čl. 147 ods. 2 písm. b) ústavy podaný ústavným súdom v náleze *sp. zn. PL. ÚS 10/05* umožňuje Súdnej rade rozhodnúť aj o tom, že návrh na odvolanie niektorého zo sudcov, ktorí dosiahol vek 65 rokov, prezidentovi nepredloží. Pri akceptovaní tohto výkladu čl. 147 ods. 2 písm. b) ústavy by sa „odporúčanie“ Súdnej rady neodvolat' sťažovateľku v prvom rade z funkcie priložené k právne relevantnému návrhu na jej odvolanie adresovanému prezidentovi javilo ako zjavne rozporuplné a zmätočné.

V neposlednom rade ústavný súd poznamenáva, že požiadavka bližšie odôvodniť inak právne nespochybniteľné rozhodnutie prezidenta o odvolaní sudcu z funkcie (existencia návrhu Súdnej rady na jeho odvolanie a dosiahnutie veku 65 rokov) nemá dostatočnú ústavnú relevanciu ani preto, že ústavná konštrukcia odvolávania sudcov z dôvodu dosiahnutia veku 65 rokov je zjavne založená na tom, že výkon funkcie sudcu po dosiahnutí veku 65 rokov je výnimkou a naopak, pravidlom je stav, keď sudcovia po dosiahnutí ústavou ustanoveného veku už funkciu sudcu nevykonávajú (boli z nej odvolaní). Skôr by teda bolo v záujme naplnenia požiadavky transparentnosti výkonu verejnej moci a zabránenia jej svojvoľného výkonu opodstatnené od prezidenta žiadať, aby uviedol dôvody svojho rozhodnutia vtedy, ak by v konkrétnom prípade urobil výnimku a neodvolal by niektorého zo sudcov, ktorý dosiahol vek 65 rokov, z funkcie aj napriek tomu, že Súdna rada mu predložila kvalifikovaný návrh na jeho odvolanie.

Na tomto základe ústavný súd dospel k záveru, že ani námietky sťažovateľiek o nedostatočnom odôvodnení napadnutých rozhodnutí prezidenta nie sú spôsobilé na to, aby relevantným spôsobom spochybnili ich ústavnú akceptovateľnosť.

V.3 K námietke sťažovateľky v druhom rade

Sťažovateľka v druhom rade tiež namieta, že jej zatiaľ nebolo riadne doručené napadnuté rozhodnutie o jej odvolaní z funkcie. Ústavný súd konštatuje, že v prípade ak by

sa hodnoverne preukázalo, že jej napadnuté rozhodnutie nebolo doručené, tak by ju aj v čase doručenia sťažnosti ústavnému súdu bolo možné považovať za sudkyňu, keďže v zmysle § 18 ods. 4 zákona o sudcoch sudcovi funkcia zaniká až dňom, keď mu bolo doručené rozhodnutie o odvolaní. Táto skutočnosť by *ipso facto* vylučovala konanie o jej sťažnosti, v ktorom sa vo svojej podstate domáha zrušenia rozhodnutia o svojom odvolaní z funkcie sudkyne, ktoré ešte nie je podľa jej tvrdenia účinné.

Bez ohľadu na uvedené si ústavný súd v rámci prípravy verejného pojednávania overoval opodstatnenosť tejto námietky sťažovateľky v druhom rade. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na vyjadrenie prezidenta k sťažnosti, v ktorom sa uvádza, že sťažovateľke bolo napadnuté rozhodnutie o odvolaní „*riadne doručené náhradným spôsobom*“. Hodnovernosť citovaného tvrdenia Kancelária prezidenta osvedčila, keď predložila ústavnému súdu dôkazy o tom, že napadnuté rozhodnutie doručovala prostredníctvom poštovej zásielky, ktorú si sťažovateľka v druhom rade opakovane neprevzala, a zásielka jej bola 17. júna 2015 vrátená ako nedoručiteľná. Na tomto základe Kancelária prezidenta vyhodnotila zásielku ako (náhradne) doručení primeranou aplikáciou ustanovení Zákonníka práce o fikcii doručenia. Tento záver Kancelárie prezidenta akceptovalo aj Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, ktoré vykonáva funkciu osobného úradu sudcov všeobecných súdov. Ústavný súd nemá dôvod spochybňovať uvedené skutočnosti a zastáva názor, že námietka sťažovateľky v druhom rade o tom, že jej riadne nebolo doručené napadnuté rozhodnutie, je nedôvodná a v okolnostiach posudzovanej veci ju možno považovať aj za účelovú.

Sumarizujúc svoje predbežné závery, ústavný súd konštatuje, že žiadna z námietok sťažovateľiek nie je spôsobilá na to, aby spochybnila ústavnú konformnosť napadnutých uznesení Súdnej rady, ako aj napadnutých rozhodnutí prezidenta, t. j. námietky sťažovateľiek nezakladajú dôvod na vyslovenie porušenie ich základného práva podľa čl. 30 ods. 4 ústavy a práva podľa čl. 25 písm. c) medzinárodného paktu. Ústavný súd preto rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu.

Nad rámec už uvedených záverov ústavný súd konštatuje, že platná právna úprava odvolávania sudcov z dôvodu dosiahnutia ústavou ustanoveného veku už sama osebe vo svojej vnútornej konštrukcii obsahuje diskriminačný potenciál, ktorý by sa dal účinne odstrániť len zmenou ústavnej úpravy, podľa ktorej by bol každý sudca, ktorý dosiahol ústavou ustanovený vek, z funkcie sudcu (*ex constitutione*) obligatórne odvolaný.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. decembra 2016